

Van een toekomstgericht gesprek naar handelingsgericht werken in de klas

Praktijkonderzoek over gesprekken met kinderen en onderwijsbehoeften

Student	Mieke Toonen
Studentnummer	2177823
Opleiding	Master Special Educational Needs (M SEN) Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Leerroute	Intern Begeleider
Begeleiding	Petra Kerstens
Datum	Juni 2012

Inhoud

Voorwoord	4
Samenvatting	5
Inleiding	7
1 Aanleiding en de onderzoeksvraag	9
1.1 Beginsituatie	9
1.2 Aanleiding.....	10
1.3 Gewenste situatie.	11
1.4 Het doel van het onderzoek	12
1.4 De onderzoeksvraag.....	13
1.5 Verwachtingen.....	13
2 Verkenning van de theorie en de praktijk	14
2.1 Theoretische verkenning portfolio's.....	14
2.1 De functies van een portfolio	15
2.2 Theoretische verkenning Persoonlijk Ontwikkelings Plan	16
2.3 Theoretische verkenning gesprekken met kinderen	17
2.3.1 In gesprek met kinderen	17
2.3.2 Samen onderwijsbehoeften formuleren en een POP maken	19
3 Onderzoeksmethodologie.....	20
3.1 Onderzoeksvraag en deelvragen	20
3.1 Onderzoeksvorm.....	21
3.2 De onderzoeksinstrumenten	22
3.3 Validiteit en betrouwbaarheid.	23
3.4 Triangulatie.....	24
3.5 De onderzoeksperiode	25
3.6 Ethiek.....	25
4 Data analyse en resultaten	27
4.1 Deelvraag 1	27
4.2 Deelvraag 2	31
4.3 Deelvraag 3.....	33
5 Conclusies.....	39

5.1 Antwoord op de deelvragen.....	39
5.1.1 Wat betekenen de toekomstgerichte gesprekken voor het handelingsgericht werken en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan?	39
5.1.2 Wat vonden de kinderen van het werken met een portfolio?	40
5.1.3 Wat zijn de resultaten van de toekomst gerichte gesprekken?.	41
5.2 Antwoord op de hoofdvraag	42
5.3 Aanbevelingen	43
6 Evaluatie	44
Bronvermelding	46
Bijlage 1 Verschillende soorten portfolio's	49
Bijlage 2 De functie van het portfolio	50
Bijlage 3 Soorten gesprekken.....	51
Bijlage 4 Enquêteformulier over het gebruik van het portfolio.....	52
Bijlage 5 Individueel semigestructureerd interview met de leerkrachten van groep 8.....	56
Bijlage 6 Persoonlijk Ontwikkelings Plan.....	58
Bijlage 7 Uitwerking van de POP formulieren	61
Bijlage 8 Uitwerking van de enquête.....	74
Bijlage 9 Uitwerking individueel semigestructureerd interview met de leerkrachten van groep 8	78

Voorwoord

Na een periode van ongeveer een jaar, is mijn praktijkonderzoek afgerond. Het was een bewogen, soms zware, maar vooral een leerzame tijd. Mijn naam is weliswaar aan dit onderzoek verbonden maar ik had dit onderzoek niet kunnen doen zonder de ondersteuning van een aantal belangrijke personen.

Ik bedank mijn man Erik heel erg voor alle tijd die hij mij gunde, zijn luisterend oor en voor zijn geduld.

Ik bedank mijn begeleidster Petra Kerstens. Zij heeft ieder hoofdstuk bekeken en van feedback voorzien. Deze feedback had ik als onervaren onderzoeker nodig om te leren en om er verder mee te komen.

Ik bedank mijn critical friends Annemarie Stevens en Inge Jacobs voor alle keren dat zij mij geholpen hebben met hun tips en de rust die zij uitstraalden.

Ik bedank Marga, mijn vriendin en coach met wie ik samen dit praktijkonderzoek heb opgestart, voor haar humor en vertrouwen.

Ik bedank mijn directeur Tejo omdat hij deze opleiding voor mij heeft mogelijk gemaakt maar ook voor zijn belangstelling, peptalk en zijn vertrouwen in mij.

Ik bedank mijn collega's en de kinderen van groep 8 voor hun enthousiasme en inzet gedurende het onderzoek.

Tot slot bedank ik mijn familie en vrienden voor hun luisterend oor tijdens de spannende momenten.

Samenvatting

Bij Passend Onderwijs is het belangrijk aan alle kinderen het onderwijs te bieden dat het beste bij hen past.

In dit onderzoek wordt nagegaan wat het in gesprek gaan met kinderen, met behulp van een portfolio, betekent voor het beschrijven van onderwijsbehoeften en voor het handelingsgericht werken in de klas.

De onderzoeksvraag luidt:

Hoe kunnen toekomstgerichte (POP-) gesprekken met behulp van een portfolio, helpen bij het creëren van Passend Onderwijs op mijn school en daarmee beter tegemoet komen aan onderwijsbehoeften?

De deelvragen die ik heb opgesteld zijn:

- Wat betekenen de toekomstgerichte gesprekken voor het handelingsgericht werken en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan?
- Wat vonden de kinderen van het werken met een portfolio?
- Wat zijn de resultaten van de toekomst gerichte gesprekken?

Ik heb met behulp van literatuur over portfolio's, een persoonlijk ontwikkelingsplan en gesprekken met kinderen een theoretische onderbouwing gegeven voor mijn onderzoeksvraag.

De onderzoeksgroep bestaat uit de kinderen van groep 8 en hun leerkrachten van mijn school. Om data te verzamelen heb ik de volgende onderzoeksinstrumenten gebruikt:

- Enquête over het gebruik van een portfolio voor de kinderen van groep 8.
- Een semigestructureerd interview met de drie leerkrachten van groep 8.
- Het POP formulier waarin beschreven staat wat de gesprekken hebben opgeleverd.

Met behulp van de onderzoeksresultaten en de hieraan gekoppelde theorie geef ik antwoord op mijn onderzoeksvraag en deelvragen. De belangrijkste conclusies van dit onderzoek zijn dat leerkrachten door in gesprek met kinderen te gaan, beter tegemoet kunnen komen aan de onderwijsbehoeften van kinderen en dat de motivatie van de kinderen wordt vergroot. De kinderen hebben aangegeven dat de gesprekken motiverend

werken, mede doordat de doelen van de kinderen helder zijn. Gesprekken van kinderen helpen dus bij het creëren van Passend Onderwijs.

In het laatste hoofdstuk beschrijf ik hoe ik het onderzoek heb ervaren en wat het heeft betekend voor mijn ontwikkeling als intern begeleider.

Het is een mooi onderzoek geworden. De gesprekken met de kinderen, het werken met POP plan en een portfolio worden ook in de toekomst ingezet om Passend Onderwijs te creëren voor de kinderen van mijn school.

Inleiding

Ik werk sinds het schooljaar 2009-2010 op een basisschool als intern begeleider, hierna te noemen IB'er. Samen met een coach heb ik de kans gekregen om de leerlingenzorg op onze school opnieuw te structureren en nieuw leven in te blazen. Leerlingenzorg en interne begeleiding nemen een prominente plaats in binnen de ontwikkeling van mijn school. Inmiddels sta ik niet meer voor de groep en werk ik twee dagen als IB'er en een dag in de week voer ik andere taken uit zoals het bijwonen van MT overleg, meedenken met het veranderteam en het organiseren van het project "Papillon"¹. Op mijn school willen we er voor zorgen dat elk kind zich veilig voelt. Kinderen worden uitgedaagd om nieuwe dingen te leren door communicatie over en weer met de leerkracht, maar ook leren ze van en met elkaar. Hiervoor is het zaak kinderen te betrekken bij hun eigen ontwikkeling door met hen in gesprek te gaan. Mijn school kiest voor een positieve benadering van kinderen en we vieren successen.

Het motto van onze school is:

"Bij ons is leren leuk...wie weet hoe groots jij wordt!" (Schoolgids 2011-2013).

Mijn motivatie

Bij Passend Onderwijs is het belangrijk aan alle kinderen het onderwijs te bieden dat het beste bij hen past. Mijn praktijkonderzoek gaat over het voeren van toekomstgerichte gesprekken met kinderen van groep 8 en het beschrijven van onderwijsbehoeften. In dit onderzoek ga ik bestuderen of oplossingsgericht werken en handelingsgericht werken, hierna te noemen HGW, door meer met kinderen in gesprek te gaan, helpen bij het creëren van Passend Onderwijs.

De reden dat gesprekken met kinderen mij interesseren is dat ik in de dagelijkse praktijk ervaar dat kinderen mij waardevolle informatie verschaffen over wat hen bezig houdt, wat ze graag zouden willen leren en hoe de leerkracht hen zou kunnen begeleiden.

¹ Vanuit het WSNS is in 2008 het initiatief genomen om onder de naam Papillon een aanbod te realiseren voor hoogbegaafde kinderen. Het doel van is een aanvullend onderwijsaanbod te ontwikkelen voor hoogbegaafde kinderen uit de groepen 7 en 8. Zij krijgen de gelegenheid om samen te werken en te ontmoeten. (jaarplan SKOMeN,2009)

Wat mij opvalt, is dat als je uitgaat van een positieve benadering, dus uitgaan van wat het kind wél kan en wat de leerkracht aan kan, je snel tot actie kunt overgaan.

Door mijn positieve ervaringen is het voor mij een uitdaging om te onderzoeken of toekomstgerichte gesprekken uit te voeren zijn met álle kinderen van groep 8.

Nieuw op mijn school is het werken met een portfolio en het werken met een persoonlijk ontwikkelingsplan, hierna te noemen POP. Ik ben nieuwsgierig naar wat een portfolio zou kunnen betekenen bij het voeren van gesprekken met kinderen over hun POP en wat deze kunnen betekenen bij het reflecteren op hun werk. Juist om de informatie van het kind zelf te verwerven, wil ik gesprekken voeren. Als ik naar lerende kinderen kijk, zie ik dat het leren beter verloopt wanneer de leerling ook zélf wil weten en kunnen. Meer in gesprek gaan met kinderen biedt volgens mij kansen om onderwijsbehoeften van kinderen beter te beschrijven, oplossingsgericht te werken, de motivatie van de kinderen te vergroten en tegemoet te komen aan de grondgedachte van Inclusief Onderwijs. Dit wil ik gaan onderzoeken door in de theorie te bekijken wat portfolio's, een persoonlijk ontwikkelingsplan, oplossingsgericht werken en gesprekken met kinderen precies zijn. De grondgedachte van inclusief onderwijs is:

“Een school is een plek waar...

...iedereen welkom is om bij te dragen aan het doel van de school

...iedereen wordt gezien als een mens met waarde

...alle leerlingen en volwassenen elkaar ondersteunen en actief leren”(Stichting Inclusief Onderwijs, z.d., “Visie”, para.1).

De kenmerken die mij helpen bij het uitvoeren van dit praktijkonderzoek zijn mijn betrokkenheid, doorzettingsvermogen en mijn enthousiasme. Ik ben er alert op dat ik de neiging heb om zelf een oplossing aan te dragen maar de ervaring leert mij dat er meer eigenaarschap ontstaat, door oplossingen vanuit je gesprekspartners te laten komen.

Ik wil ook mijn vaardigheden in het oplossingsgericht werken verbeteren.

Schuman (2007) benoemt dat de Nederlandse overheid al ongeveer twintig jaar probeert om kinderen met een beperking een plek te geven in het reguliere basisonderwijs. De integratie van kinderen met bijvoorbeeld een visuele beperking is redelijk succesvol verlopen maar de integratie van kinderen met sterke gedragsproblemen lijkt stil te staan of zelfs af te nemen. Ook in België is onderzoek gedaan naar Inclusief Onderwijs.

Ook daar verloopt de integratie van kinderen met gedragsproblemen moeizaam (Vlaamse Onderwijsraad, 2010).

Ik vind de grondgedachte van Inclusief Onderwijs een mooie gedachte maar naar mijn mening niet altijd uitvoerbaar in de praktijk. Ik vind dat een school alle mogelijkheden moet inzetten om alle kinderen een passend onderwijsarrangement aan te bieden. Er kan een moment komen dat een school, nadat hulp van externe instanties en extra middelen geboden is, bij een kind tegen haar grenzen aanloopt. Er is dan handelingsverlegenheid ontstaan op schoolniveau. Uiteindelijk moet er dan gekeken worden naar een andere school waar wel optimaal tegemoet kan worden gekomen aan de specifieke onderwijsbehoeften van een kind.

Binnen de zorgstructuur van de school zijn wij in het schooljaar 2009-2010 gestart met de implementatie van het werken volgens de 1-zorgroute² (Clijsen, Pameijer, & Kappen, z.d.). Het kijken naar belemmeringen maakt binnen de 1-zorgroute plaats voor pedagogisch optimisme: kijken naar kansen. HGW, het werken met groepsplannen, geeft een extra houvast om eigenaarschap goed te organiseren en gerealiseerd te krijgen en zo inhoud te geven aan Passend Onderwijs.

Ik hoop door dit onderzoek collega's te stimuleren gebruik te maken van de kansen die het in gesprek gaan met kinderen, met behulp van een portfolio, bieden.

1 Aanleiding en de onderzoeksvraag

1.1 Beginsituatie

De basis voor het werken met 1-zorgroute zijn de zeven uitgangspunten van het HGW, zoals Pameijer, De lange & Van Beukering (2009) deze beschreven hebben.

Het centrale uitgangspunt bij de 1-zorgroute is het denken en handelen vanuit onderwijsbehoeften. Expertisecentrum EGO geeft de volgende definitie van HGW:

Handelingsgericht werken is een systematische manier van werken. Hierbij wordt het onderwijsaanbod afgestemd op de basisbehoeften en onderwijsbehoeften van ieder kind. Deze behoeften formuleer je door aan te geven wat een kind nodig heeft om een bepaald doel te kunnen bereiken. (p. 1)

² "De 1-zorgroute is een mogelijke invulling van passend onderwijs met als doel het onderwijsaanbod en de begeleiding van leerlingen (beter) af te stemmen op de onderwijsbehoeften van die leerlingen. Het handelingsgericht werken met groepsplannen vormt het fundament van deze werkwijze". (Ruud De Moor Centrum, z.j.)

In het schooljaar 2010-2011 is het beleid rondom de groepsplannen vastgesteld. Groeps- en leerling-besprekingen met leerkracht en IB'er stelden ons in staat leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften te clusteren, een groepsplan op te stellen, uit te voeren en te evalueren.

Het model HGW werkt cyclisch en bestaat uit vier fasen ³.

In de praktijk zie ik dat alle leerlingen verschillend zijn en dus ook andere onderwijsbehoeften hebben. Ook leerkrachten verschillen en hebben ieder hun eigen kwaliteiten. Volgens Pameijer et al. (2009) is de leerkracht de sturende kracht van het HGW. De leerkrachten van mijn school zijn enthousiast over het werken met groepsplannen. De groepsplannen worden vier keer per jaar geëvalueerd en besproken met de IB'er. In een groepsoverzicht worden de leerling-gegevens waaronder de onderwijsbehoeften en de toets gegevens verzameld.

De zeven met elkaar samenhangende uitgangspunten van HGW zijn:

- “1. Onderwijsbehoeften staan centraal;
2. Het gaat om afstemming en wisselwerking;
3. De leerkracht doet ertoe;
4. Positieve aspecten zijn van groot belang;
5. We werken constructief samen;
6. Ons handelen is doelgericht;
7. De werkwijze is systematisch en transparant”(Pameijer et al. , 2010)”.

1.2 Aanleiding

De aanleiding van mijn onderzoek is om na te gaan wat het in gesprek gaan met kinderen betekent voor het beschrijven van onderwijsbehoeften en voor het HGW in de klas. Onderwijsbehoeften kunnen worden beschreven met behulp van observaties, toets gegevens en gesprekken met kinderen. Voor een opbouwende samenwerking moeten we ons voortdurend bewust zijn van de communicatie tussen een leerling met zijn leerkracht. In het schooljaar 2011-2012 zetten we in op het verder uitbouwen van het werken met groepsplannen, vooral op het beschrijven van de onderwijsbehoeften. Mijn rol als IB'er is de

³House of control (z.d) beschrijft de vier activiteiten in de kwaliteitscirkel van Deming als volgt:

PLAN : kijk naar de huidige werkzaamheden en ontwerp een plan voor de verbetering van deze werkzaamheden. Stel voor deze verbetering doelstellingen vast.

DO : voer de geplande verbetering uit in een gecontroleerde proefopstelling.

CHECK : meet het resultaat van de verbetering en vergelijk deze met de oorspronkelijke situatie en toets deze aan de vastgestelde doelstellingen.

ACT : bijstellen aan de hand van de gevonden resultaten bij CHECK. (“Deming Cirkel,” para.1)

leerkrachten te begeleiden in het beschrijven van die onderwijsbehoeften. De leerkracht zou hiervoor in gesprek kunnen gaan met de kinderen zodat ze kunnen aangeven wat ze willen leren en wat ze nodig hebben om hun doel te verwezenlijken. Ze worden zo betrokken bij hun eigen leerproces. In de dagelijkse praktijk praten we veel tegen kinderen, we praten over kinderen met collega's, tijdens leerling-besprekingen, groepsplanbesprekingen en oudergesprekken, maar we praten op mijn school nog weinig met kinderen. Eigenaarschap bewerkstelligen bij één leerling is al een grote klus, maar hoe lukt het om met alle leerlingen in gesprek te gaan. Kan dat wel met een hele groep en hoe plan ik deze gesprekken in? Dat zijn allemaal vragen die bij mij opkomen als ik denk aan het beschrijven van de onderwijsbehoeften.

1.3 Gewenste situatie

De leerkracht voert met alle kinderen toekomstgerichte (POP-)gesprekken met als doel onderwijsbehoeften van kinderen te achterhalen en de kinderen meer eigenaar te laten worden van hun eigen leerproces. Het portfolio wordt gebruikt als hulpmiddel bij het voeren van de gesprekken.

Mijn onderzoek richt zich alleen op de kinderen van groep 8. We hebben accenten gelegd op het stellen van eigen leerdoelen en het toekomstbeeld van de kinderen.

De volgende vragen worden gesteld:

- Wat wil je later worden?
- Naar welk Voortgezet Onderwijs zou je willen?
- Wat zijn je sterke en zwakke punten?
- Waar heb je hulp bij nodig en hoe moet dat er uit zien?

De leerkracht bespreekt het huidige niveau van de kinderen aan de hand van de resultaten van de CITO Entreetoets en het drempelonderzoek⁴.

De leerkracht begeleidt de kinderen bij het opstellen van de doelen voor de komende tijd.

De doelen en afspraken worden SMART⁵ geformuleerd en vastgelegd in een POP.

⁴ Het drempelonderzoek wordt op mijn school bij alle leerlingen van groep 8 afgenomen. Wij gebruiken deze toets om leerlingen aan te melden voor leerwegondersteuning of voor verwijzing naar het Praktijk Onderwijs.

⁵SMART staat voor: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden

Dit POP wordt door de leerkracht en de leerling ondertekend en in een portfolio gedaan. De kinderen kunnen hun werkjes die goed zijn gegaan bewaren in het portfolio. Met deze werkjes kunnen ze laten zien dat ze hun doel (bijna) hebben gehaald. Kinderen kunnen er ook werkjes in bewaren waar ze extra aandacht aan willen besteden. Na het eerste gesprek schrijven kinderen zelf hun POP⁶. De kinderen geven aan hoe ze hun successen willen vieren. Ik ben benieuwd hoe collega's gesprekken met kinderen ervaren en wat deze gesprekken zouden kunnen betekenen voor het HGW in de klas. Zouden hun ervaringen overeen komen met mijn ervaringen? Ik wil ook onderzoeken hoe de kinderen deze gesprekken ervaren, wat de gesprekken betekenen voor hun motivatie en hoe ze het werken met een portfolio ervaren. Door gesprekken te voeren met kinderen wil ik nagaan wat ze willen leren, hoe ze willen leren en wie hen daarbij zouden kunnen helpen.

1.4 Het doel van het onderzoek

Castelijns & Kenter (2001) schrijven dat de motivatie van kinderen kan worden vergroot door trots die de leerlingen zelf ervaren wanneer iets gelukt is. Castelijns & Kenter benoemen ook dat kinderen door met portfolio's te werken, zich meer bewust worden van hun eigen leerproces. Ze reflecteren en vergelijken hun werk met de door hen gestelde doelen. Zo krijgen ze steeds meer inzicht in hoe ze leren en welke aanpak ze gebruiken. Hierover gaan de kinderen met de leerkracht in gesprek. Pameijer et al. (2009) benoemen dat dit alles alleen lukt als de leerkracht dit alles ook ziet als een uitdaging voor zichzelf. Als hij het gevoel heeft zijn eigen kennis en talenten optimaal te kunnen inzetten voor HGW in de klas.

Het doel van mijn onderzoek is dan ook antwoord geven op wat toekomstgerichte (POP-)gesprekken met kinderen betekenen voor het creëren van Passend Onderwijs op mijn school. De kinderen hebben gesprekken met de leerkracht, met de leerkracht en de IB'er samen of alleen met de IB'er. Zelf heb ik de neiging om oplossingen aan te dragen. Hierdoor zijn mijn gesprekspartners niet altijd eigenaar van de gekozen oplossing. Ik wil dan ook leren meer oplossingsgericht te werken en oplossingen vanuit mijn gesprekspartners laten komen. Er zal dan meer eigenaarschap ontstaan.

⁶ Bijlage 6 Persoonlijk Ontwikkelings Plan

Een tweede doel van mijn onderzoek is na te gaan of uit het werken met een POP formulier blijkt welke doelen de kinderen kiezen, of ze hun doel gehaald hebben, hoe ze evalueren en welke begeleiding zij nodig hebben bij het verwezenlijken van de gestelde doelen.

Een derde doel is dat de kinderen door de gesprekken en het gebruik van een portfolio, meer eigenaar worden van hun eigen leerproces.

1.4 De onderzoeksvraag

Hoe kunnen toekomstgerichte (POP-) gesprekken met behulp van een portfolio, helpen bij het creëren van Passend Onderwijs op mijn school en daarmee beter tegemoet komen aan onderwijsbehoeften?

1. Wat betekenen de toekomstgerichte gesprekken voor het handelingsgericht werken en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan?
2. Wat vonden de kinderen van het werken met een portfolio?
3. Wat zijn de resultaten van de toekomst gerichte gesprekken?

1.5 Verwachtingen

Castelijns & Kenter (2001) concludeerden uit onderzoek naar het werken met portfolio's in het basisonderwijs, dat het werken met portfolio's uitnodigt tot communicatie over en weer met klasgenoten, de leerkracht en met de ouders. Doordat je met anderen je vorderingen bespreekt stijgt de betrokkenheid bij het eigen leerproces. Het portfolio geeft leerkrachten en leerlingen zicht in de mate waarin en de wijze waarop leerdoelen zijn gehaald.

Leerkrachten voeren dagelijks gesprekken met kinderen. Zo begrijpen leerkrachten de kinderen beter en krijgen ze meer zicht op wat de kinderen nodig hebben (Pameijer et al., 2009). Het is nodig dat kinderen vat krijgen op hun eigen ontwikkeling. Dit kan door ze mede verantwoordelijk te maken, door samen doelen te stellen en door hun onderwijsbehoeften met ze te bespreken. Op mijn school is ervoor gekozen om samen met het kind een POP te maken waarin de doelen en de onderwijsbehoeften worden beschreven.

Delfos (2000) benoemt dat gesprekvoering met kinderen bevorderend is en wonderlijk, maar voor kinderen noodzakelijk. "Ze kunnen de hulp van volwassenen niet missen" (p.158).

Ik verwacht dat de resultaten van mijn onderzoek ertoe zullen bijdragen dat leerkrachten ervaren dat toekomstgerichte (POP-) gesprekken leiden tot een beter inzicht in de onderwijsbehoeften van kinderen. Ik verwacht dat de motivatie van de kinderen door deze gesprekken en het werken met een portfolio, zal toenemen doordat zij meer eigenaar worden van hun eigen leerproces.

2 Verkenning van de theorie en de praktijk

In dit hoofdstuk zal ik met behulp van literatuur over portfolio's, een persoonlijk ontwikkelingsplan en gesprekken met kinderen een onderbouwing geven voor mijn onderzoeksvraag. Aan de basis van het onderzoek staat het adaptieve⁷ onderwijs.

Den Otter (2011) benoemt dat adaptief onderwijs is afgeleid van het model van Deci en Chandler (1986). Deze motivatiepsychologen benoemen de elementaire psychologische basisbehoeften van ieder mens aan 'relatie, competentie en autonomie'.

Om aan deze basisbehoeften tegemoet te komen wordt van leerkrachten een pedagogische basishouding gevraagd die gekenmerkt is door ondersteuning, vertrouwen en uitdaging.

Limper & Dijkstra (2006) benoemen dat leren meer betekenis krijgt als kinderen kunnen meedenken over wat en hoe er geleerd wordt, als kinderen worden gestimuleerd om zelf beslissingen te nemen en als ze zelf verantwoording mogen dragen

2.1 Theoretische verkenning portfolio's

Op mijn school is nog niet eerder gewerkt met portfolio's. Ik ga op zoek naar mogelijkheden die het portfolio biedt binnen het HGW en hoe het portfolio gebruikt kan worden als hulpmiddel bij het voeren van POP gesprekken met de kinderen.

Een portfolio is oorspronkelijk een map waarin kunstenaars hun werk bewaren om aan belangstellenden te laten zien. "Een veel gebruikte definitie is die van Castelijns & Kenter (2001): Een portfolio is een doelbewuste verzameling werk van kinderen en reflecties daarover, door de leerling zelf samengesteld gedurende een bepaalde periode"

(Adema, De Haan & Van Meegen, 2007, p. 3).

Asbroek (2008) beschrijft een definitie van het portfolio die ik ook voor mijn school van toepassing vind: "Het portfolio is een verzameling van het POP en alle handelingen die de leerling heeft voltooid"(p. 17).

⁷ Uitleg: "Adaptief onderwijs is onderwijs dat voldoet aan een drietal basisbehoeften van leerlingen: relatie, competentie en autonomie"(Onderwijs maak je samen, 2009).

Aarntzen, De Boer, Jansen & Moonen (2007) hebben onderzoek gedaan naar het gebruik van portfolio's in het primair- en in het voortgezet onderwijs. Zij concluderen dat scholen opgetogen zijn en behoorlijk investeren in tijd en geld in het werken met portfolio's. Zij benoemen verschillende soorten portfolio's⁸ met elk hun eigen functie. Scholen besteden steeds meer aandacht aan de motivatie en betrokkenheid van kinderen. Het werken met portfolio's zou hiervoor een positieve bijdrage kunnen leveren.

2.1 De functies van een portfolio

Samentha (2010) benoemt dat portfolio's diverse functies⁹ kunnen hebben en dat een portfolio altijd bij een doel aansluit. Portfolio's komen het best tot hun recht in onderwijs waarbij de loopbaan van de leerling centraal gesteld wordt. "Het portfolio geeft een duidelijk beeld van de vaardigheden en kennis die leerlingen hebben geleerd en kunnen toepassen, maar ook van de kwaliteit van het werk"(Samentha, 2010, para 1.3).

Pameijer et al. (2009) benoemen dat een portfolio handig is voor de overdracht naar andere groepen bij gesprekken met andere betrokkenen.

Aarntzen, De Boer, Jansen & Moonen (2007) benoemen in hun onderzoek dat driekwart van de scholen vindt dat naast de leerkracht ook de leerling zijn / haar werk realistisch kan beoordelen. Een vijfde van de scholen geeft aan dat kinderen het evalueren en reflecteren moeten leren.

Conclusie

Uit de theorie blijkt dat er verschillende portfolio's zijn en dat deze voor verschillende doeleinden gebruikt kunnen worden. Een belangrijk voordeel van het gebruik van een portfolio is dat kinderen meer eigenaar kunnen worden van hun eigen leerproces en hier meer zicht op krijgen. Onderzoek van Aarntzen, De Boer, Jansen & Moonen (2007) toont aan dat een portfolio een positieve bijdrage levert aan de betrokkenheid van kinderen, dat kinderen hun werk realistisch kunnen beoordelen en dat kinderen het evalueren en reflecteren moeten leren. Ik denk dat als kinderen samen met de leerkracht reflecteren op hun eigen werk er een grotere betrokkenheid ontstaat. Kinderen kunnen aangeven wat ze

⁸ Zie bijlage 1: verschillende soorten portfolio's

⁹ Functies portfolio's: zie bijlage 2

nog meer zouden willen leren en hoe ze zouden willen doen. Vooralsnog willen we op mijn school het portfolio gebruiken voor het kind om actief zijn eigen ontwikkeling bij te houden en voor de leerkracht een hulpmiddel om het kind uit te dagen en oplossingsgericht te werken. Asbroek (2008) beschrijft een definitie die voor mijn school van toepassing zou kunnen zijn: “het portfolio is een verzameling van het POP en alle handelingen die de leerling heeft voltooid” (p. 17).

2.2 Theoretische verkenning Persoonlijk Ontwikkelings Plan

In het primair onderwijs wordt meestal gesproken over een individueel handelingsplan of een kindplan en wat minder over een POP (Pameijer et al., 2009). Als school hebben wij toch gekozen voor de naam POP omdat dit een mooie aansluiting is op de definitie van een portfolio. Een beschrijving van een POP plan is die van Asbroek (2008). Deze luidt:

“Het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) is een plan dat door de leerling zelf gemaakt wordt. ... In deze overeenkomst doet de leerling toezeggingen over de ontwikkeling die hij/zij in een bepaalde periode wil realiseren” (p. 15).

Conclusie

Uit de theorie blijkt dat er een samenhang is tussen het POP en het portfolio: het POP moet samen komen in het portfolio van de leerling. Ik kan uit de theorie ook een definitie van een POP formuleren die voor mijn school van toepassing zou kunnen zijn: het POP is een plan waarin competenties staan waarvan de leerling vindt dat hij eraan moet werken. Deze definitie sluit mijns inziens prima aan bij het HGW zoals we dat op mijn school toepassen. Bindende factor bij een POP en een portfolio zijn de gesprekken met kinderen.

2.3 Theoretische verkenning gesprekken met kinderen

Gesprekken voeren met kinderen lijkt eenvoudig. Mijn ervaring is dat leerkrachten het vaak lastig vinden om aan te geven hoe een kind een probleem op school ervaart. Er is vaak tegen het kind maar niet met het kind gesproken. Leraar 24 (z.j.) benoemt dat leerkrachten allerlei gesprekken voeren met kinderen waarbij het doel van een gesprek ook het soort gesprek¹⁰ bepaalt. In dit onderzoek gaat het om een begeleidingsgesprek of een voortgangsgesprek. “De Amerikaan Thomas Gordon hecht veel waarde aan communicatie. Kinderen kunnen goed aangeven wat ze willen, met of zonder woorden...Gordon noemt dit actief luisteren”(Kessler, 2009, p. 185).

2.3.1 In gesprek met kinderen

Volgens Pameijer et al. (2009) bespreken we regelmatig met de kinderen hoe het met hen gaat. Een gesprek met een kind kan kennis opleveren over onderwijsbehoeften. Kinderen beschikken over ter zake doende informatie die alleen vanuit de kinderen te verkrijgen is, namelijk hun eigen visie.

Bannink (2009) beschrijft enkele stellingen die aan het werk van een coach ten grondslag liggen. De belangrijkste dingen die ik hieruit haal voor mijn praktijk zijn dat ik als coach actief moet luisteren naar kinderen en het kind in zijn waarde moet laten. De coach laat het kind zelf nadenken over een oplossing en helpt mee om de aandacht te vestigen op de momenten waarop er uitzonderingen zijn. Op deze momenten zijn oplossingen mogelijk. Bannink(2009) schrijft over het stellen van oplossingsgerichte vragen aan volwassenen. Ik denk dat deze strategieën ook van toepassing kunnen zijn voor het in gesprek gaan met kinderen. Pameijer et al. (2009) benoemen dat kinderen blijken vaak een oplossing te kunnen bedenken, waar de leerkracht profijt van heeft en dat oplossingsgericht werken een “praktische en positieve manier van werken is die gericht is op het vinden van oplossingen”(p.119).

¹⁰Soorten gesprekken met kinderen: zie bijlage 3

De oplossingsgerichte methodiek is met een aantal regels samen te vatten.

Regels oplossingsgerichte methodiek

“Wat niet stuk is, moet je niet proberen te herstellen

Vind uit wat werkt en doe daar meer van

Als iets niet werkt, probeer dan iets anders

Je bent zelf de expert van wat werkt” (Scoop, z.d., para. 1).

De schaalvraag¹¹ is een veelgebruikt hulpmiddel.

Delfos (2005) benoemt dat het in gesprek gaan met kinderen een aantal vaardigheden van de leerkracht vraagt, zoals actief luisteren, doorvragen, en rekening houden met de motieven van het kind. Delfos beschrijft ook de kenmerken van een goed gesprek.

Kenmerken van een goed gesprek

- Het doel van het gesprek duidelijk maken.
 - Laat een kind weten wat je bedoelingen zijn.
 - Laat een kind weten dat je respons vraagt.
 - Laat het kind weten dat het best ook even niets hoeft te zeggen.
 - Nodig het kind uit om zijn of haar oordeel over het gesprek te geven.
- (Delfos, 2005)

¹¹ Het gebruik van schalen is een middel tot verankering dat de cliënt toelaat zijn eigen situaties te meten, te schatten en te evalueren. Het helpt hem het volgende stadium van vooruitgang te visualiseren en de benodigde inspanning vast te stellen die hij zal moeten kunnen leveren. De fundamentele schaalvraag luidt: ‘Op een schaal van 0 tot 10, waarbij 10 betekent dat je leven zo goed verloopt als het maar kan, en 0 je het gevoel hebt dat dit de slechtste dag van je leven is, waar zou je zeggen dat je nu staat?’ (Berg & Dolan, 2002, p. 3)

2.3.2 Samen onderwijsbehoeften formuleren en een POP maken

Pameijer et al. (2009) benoemen dat kennis van kinderen goed is te gebruiken bij het formuleren van onderwijsbehoeften en dat oplossingen van kinderen zijn haalbaar omdat ze dicht bij de werkelijkheid van alle dag liggen.

Conclusie

In het onderwijs wordt vaak tegen het kind maar niet met het kind gesproken. Het in gesprek gaan met kinderen vraagt een aantal vaardigheden van de leerkracht waarbij het stellen van oplossingsgerichte vragen belangrijk is. Kinderen blijken vaak oplossingen te bedenken waar de leerkracht profijt van heeft. Deze ervaringen zie ik terug in de gesprekken met kinderen die ik voer.

In dit hoofdstuk heb ik de theorie van HGW, oplossingsgericht werken, het portfolio en gesprekken met kinderen verbonden aan de dagelijkse praktijk op mijn school. Vanuit de theorie zie ik dat we onderwijsbehoeften beter kunnen beschrijven door in gesprek te gaan met kinderen en dat deze gesprekken veel informatie kunnen opleveren namelijk haalbare oplossingen voor zowel de leerkracht als het kind. Het portfolio is een praktisch hulpmiddel bij het voeren van gesprekken. Passend Onderwijs is goed vorm te geven vanuit de drie verschillende onderwerpen die ik bestudeerd heb.

3 Onderzoeksmethodologie

In hoofdstuk 2 heb ik de theoretische achtergrond met betrekking tot gesprekken met kinderen, portfolio's en een POP beschreven. In dit hoofdstuk beschrijf ik welke vorm van onderzoek ik gebruik om antwoord te krijgen op mijn onderzoeksvraag en deelvragen. Ik beschrijf welke onderzoeksinstrumenten ik heb gebruikt, hoe mijn praktijkonderzoek is opgebouwd, hoe ik de onderzoeksgegevens heb verzameld en hoe ik deze ga analyseren. Voor het onderzoek maak ik gebruik van onderzoeksmethoden waaruit data worden verkregen waarmee ik antwoord kan geven op mijn onderzoeksvraag. Tot slot beschrijf ik de validiteit, betrouwbaarheid, triangulatie en ethiek van mijn onderzoek.

3.1 Onderzoeksvraag en deelvragen

Onderzoeksvraag:

Hoe kunnen toekomstgerichte (POP-) gesprekken met behulp van een portfolio, helpen bij het creëren van Passend Onderwijs op mijn school en daarmee beter tegemoet komen aan onderwijsbehoeften?

Deelvragen:

1. Wat betekenen de toekomstgerichte gesprekken voor het handelingsgericht werken en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan?
2. Wat vonden de kinderen van het werken met een portfolio?
3. Wat zijn de resultaten van de toekomst gerichte(POP-) gesprekken?

3.1 Onderzoeksvorm

Ik heb gekozen voor een actieonderzoek. Harinck (2010) benoemt dat een actieonderzoek gericht is op het handelen van de leerkracht en de context waarin dat handelen plaatsvindt. Een actieonderzoek is een “combinatie van planmatig handelen, onderzoeken en reflectie. . . . Een actieonderzoek wordt vaak beschreven als cyclisch, dat wil zeggen dat het verloopt volgens een aantal opeenvolgende fases”(p. 64-65).

Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsmma (2011) benoemen dat het doel van een actieonderzoek is, dat het eigen onderwijs en misschien ook het onderwijs van anderen blijvend verbetert. In paragraaf 1.3 heb ik de doelen van mijn onderzoek beschreven. Al deze doelen zijn gericht op het eigen onderwijs, het handelen van de leerkracht en mijn eigen handelen. Dat is dan ook de reden dat voor een actieonderzoek heb gekozen. Ik wil inzicht krijgen in hoe toekomstgerichte (POP-) gesprekken met behulp van een portfolio een bijdrage kunnen leveren aan het HGW van de leerkracht zodat beter tegemoet kan worden gekomen aan de onderwijsbehoeften van kinderen. Bij een aantal gesprekken heb ik de leerkrachten begeleid en een aantal gesprekken heb ik zelf met de kinderen gevoerd. Ik wil ook mijn eigen handelen verbeteren en meer oplossingsgericht werken. Ik krijg dus meer inzicht in mijn eigen onderwijspraktijk en ik kan met mijn onderzoek hier verbetering in aanbrengen.

De doelgroep waar ik mijn onderzoek op richt zijn de kinderen en de leerkrachten van groep 8 van mijn school. De conclusies en aanbevelingen zullen dan ook voor mijn eigen school gebruikt worden.

3.2 De onderzoeksinstrumenten

Om mijn deelvragen te kunnen beantwoorden maak ik gebruik van drie onderzoeksinstrumenten. Per deelvraag geef ik aan waarom ik voor een onderzoeksinstrument gekozen heb, welke gegevens ik ermee wil gaan verzamelen en met welke doelgroep ik gewerkt heb.

Deelvraag 1 Wat betekenen de toekomstgerichte gesprekken voor het handelingsgericht werken en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan?

Voor deze deelvraag gebruik ik het semigestructureerd¹² individueel interview met de leerkrachten van groep 8. Een interview is een uitwerking van een gesprek met als doel informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp (Kallenberg et al., 2011).

Kallenberg benoemt ook dat een semigestructureerd interview een onderwerp heeft en een aantal hoofdvragen en dat de onderzoeker de volgorde van de vragen eventueel kan aanpassen omdat dit beter in het gespreksverloop past. Ik verkies het semigestructureerd interview boven het vrije interview omdat ik graag bij het door mij bepaalde onderwerp wil blijven. Ik zal de interviews afnemen op school. De antwoorden op de vragen zullen divers zijn en ik zal de antwoorden ordenen volgens 'De geordende schoenendoos'. Dat wil zeggen dat ik zelf thema's in de antwoorden zal aanbrengen (Harinck, 2010).

Ik krijg dus zicht op het HGW van de leerkracht en het beschrijven van de onderwijsbehoeften van de kinderen uit hun groep. Ik heb een aantal gesprekken gevoerd met de leerkracht en de kinderen en een aantal gesprekken heb ik alleen gevoerd. In hoofdstuk 4 zal ik mijn eigen ervaringen vergelijken met die van de leerkrachten.

Deelvraag 2 Wat vonden de kinderen van het werken met een portfolio?

Om antwoord te krijgen op deze deelvraag neem ik een enquête¹³ af over het gebruik van het portfolio. De enquête is gericht op de kinderen van groep 8. Ik heb voor deze enquête gekozen omdat ik dan bij een grote groep informatie kan verzamelen over het portfolio. Deze enquête wordt aan het einde van het onderzoek voorgelegd aan de kinderen. Zo hebben de kinderen voldoende gelegenheid om aan een portfolio te wennen. Ik heb in deze

¹² Zie bijlage 5 Semigestructureerd interview met de leerkrachten van groep 8.

¹³ Zie Bijlage 4 Enquêteformulier over het gebruik van het portfolio

enquête gebruik gemaakt van diverse soorten vragen. Kallenberg et al. (2011) benoemen de vraagsoorten als volgt:

- De Ja / Nee vraag
Hiermee kan ik eenvoudige feitelijke informatie verzamelen.
- De Schaalvraag
Deze heb ik gebruikt om te achterhalen hoe de kinderen over iets denken.
- De rangschikkingsvraag
Hiermee kan ik onderzoeken wat de kinderen belangrijk vinden en wat niet.
- De open vraag
Hiermee wil ik de kinderen de gelegenheid geven om hun eigen mening aan te geven.
De antwoorden op deze vragen zullen divers zijn en ik zal de antwoorden ordenen volgens 'De geordende schoenendoos' (Harinck, 2010).

De vragen zijn geordend volgens diverse thema's zoals het gebruik van het portfolio, de uitleg over het portfolio, hoe de kinderen met het portfolio omgaan en de motivatie om met een portfolio te werken.

Deelvraag 3 Wat zijn de resultaten van de POP gesprekken?

Voor het antwoord op deze deelvraag heb ik als analyse instrument het POP-formulier gebruikt. Hierbij zal het gaan om het in kaart brengen van de geformuleerde leerdoelen, hoe de kinderen de doelen willen bereiken en hoe ze evalueren. De inhoud van het POP formulier zijn belangrijk omdat de leerkracht hiermee inzicht krijgt in welke begeleiding de kinderen nodig hebben en wat ze zouden willen leren: de onderwijsbehoeften van de kinderen. Het verschaft de kinderen inzicht in hun sterke en zwakke kanten.

Om een indruk te krijgen over hoe de kinderen de gesprekken hebben ervaren gebruik ik de vragen 8 tot en met 10 en vraag 21 van de enquête.

3.3 Validiteit en betrouwbaarheid.

Kallenberg et al. (2011) schrijven over de validiteit van een onderzoek het volgende: "De validiteit van een onderzoek(test, meting) is de mate waarin dat onderzoek aan zijn doel beantwoordt" (p. 112). Kallenberg et al. benoemen ook dat een onderzoek "betrouwbaar is als het een goed beeld geeft van de onderzochte situatie of stand van zaken" (p. 115).

Ik heb rekening gehouden met punten die Kallenberg et al. (2011) benoemen over validiteit en betrouwbaarheid.

- Ik heb ervoor gezorgd dat bij de enquête alle onderdelen die ik belangrijk vind in de vragenlijst voorkomen, de gekozen verwoording dekken de opvattingen die ik wil onderzoeken.
- Ik heb de enquête voorgelegd aan mijn begeleider.
- Ik heb meerdere vragen gesteld om hetzelfde te kunnen meten.

Bij het semigestructureerd interview en het POP formulier heb ik kwalitatieve gegevens verzameld, ik heb recht gedaan aan gevoelens en opvattingen van de deelnemers en ik heb ervoor gezorgd dat alle onderdelen die ik belangrijk vind aan de orde komen. Ik heb de verslaglegging van de interviews voorgelegd aan de onderzochte personen en gevraagd of ze herkennen wat ze hebben gezegd.

3.4 Triangulatie

Triangulatie betekent dat je “in je onderzoek verschillende benaderingen inbrengt, waardoor je eenzijdigheid voorkomt” (Kallenberg et al., p. 116).

Harinck (2010) benoemt dat triangulatie betrekking kan hebben op de verschillende typen informanten en dat het betrekking kan hebben op verschillende bronnen. Als eerste heb ik literatuur bestudeerd. De literatuur gaf mij een duidelijker beeld van gesprekken met kinderen, het portfolio en de toekomstgerichte (POP-) gesprekken.

Ik heb een aantal open vragen gesteld aan verschillende teamleden met behulp van een semigestructureerd interview, de leerkrachten van groep 8 en ik hebben gesprekken met kinderen gevoerd, die vastgelegd zijn in een POP formulier en ik heb kinderen een enquête voorgelegd. Zo heb ik vanuit verschillende bronnen en met behulp van verschillende onderzoeksinstrumenten naar mijn onderzoeksvraag gekeken en is door triangulatie, de validiteit en betrouwbaarheid van mijn onderzoek verzekerd.

3.5 De onderzoeksperiode

Het onderzoek wordt gedaan in het schooljaar 2011-2012.

- Oktober 2011
Het onderzoek start met het invullen van de POP formulieren door de kinderen van groep 8.
Eerste gespreksronde
- In januari 2012
De kinderen vullen de kinderen hun evaluatie in op het POP formulier.
- Februari 2012
Tweede gespreksronde
- Maart 2012
Afname semigestructureerde interview bij de leerkrachten van groep 8.
- Maart 2012
Afname enquête kinderen van groep 8

3.6 Ethiek.

Boerman (2008) beschrijft een aantal ethische uitgangspunten bij praktijkonderzoek Master SEN. Deze uitgangspunten zijn:

1. Vertrouwen, bedrog en zelfbedrog
Het beschrijven van de resultaten is onderbouwd met heldere en betrouwbare data.
2. Zorgvuldigheid en nalatigheid
De student behandelt de vragen met voldoende nieuwsgierigheid toont zorgvuldigheid bij de opzet en uitvoering van het onderzoek.
3. Volledigheid en selectiviteit
Alle onderzoeksresultaten spelen een rol.
4. Concurrentie en collegialiteit
Als onderzoeker werk je samen met collega's. Dat vraagt om een kritische houding, loyaliteit en respect.
5. Publiceren, auteurschap en opdracht
Na afronding van het praktijkonderzoek wordt het meesterstuk beschikbaar gesteld en met anderen gedeeld.

6. Onderzoek en opdracht

De onderzoeker blijft eigenaar van het onderzoek.

Als onderzoeker heb ik mij aan deze principes gehouden. Ik heb alle betrokkenen vooraf geïnformeerd over het doel van mijn onderzoek. Ik heb toestemming gevraagd voor het rapporteren van de resultaten in mijn meesterstuk. Om herkenning te voorkomen heb ik de namen van betrokkenen niet gebruikt. Ik heb duidelijk naar de bronnen verwezen wanneer ik bronnen van andere onderzoekers of literatuur heb gebruikt. Ik heb de voortgang van mijn onderzoek geregeld besproken met mijn critical friends en met mijn begeleider.

In het volgende hoofdstuk bespreek ik de resultaten van mijn onderzoek.

4 Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van mijn onderzoek per deelvraag beschreven. De onderzoeksresultaten die aan bod komen zijn de resultaten van het semigestructureerde interview, de enquête en het POP formulier.

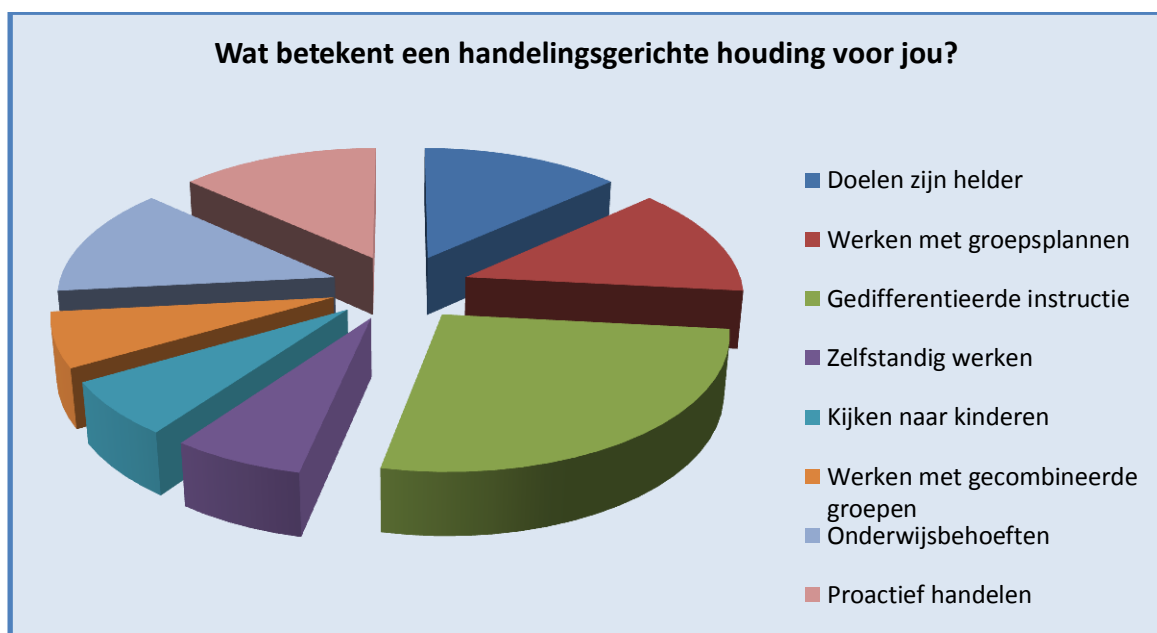
4.1 Deelvraag 1

Wat betekenen de toekomstgerichte gesprekken voor het handelingsgericht werken en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan?

Voor het antwoord op deze vraag heb ik de gegevens van het semigestructureerd interview gebruikt met de drie leerkrachten van groep 8. Ik heb zelf ook de vragen beantwoord omdat ik ook gesprekken met de kinderen heb gevoerd. (N = 4)

De gegevens zijn verwerkt in grafieken.

Voor de volledige uitwerking van dit interview verwijs ik naar bijlage 9: Uitwerking individueel semigestructureerd interview met de leerkrachten van groep 8.

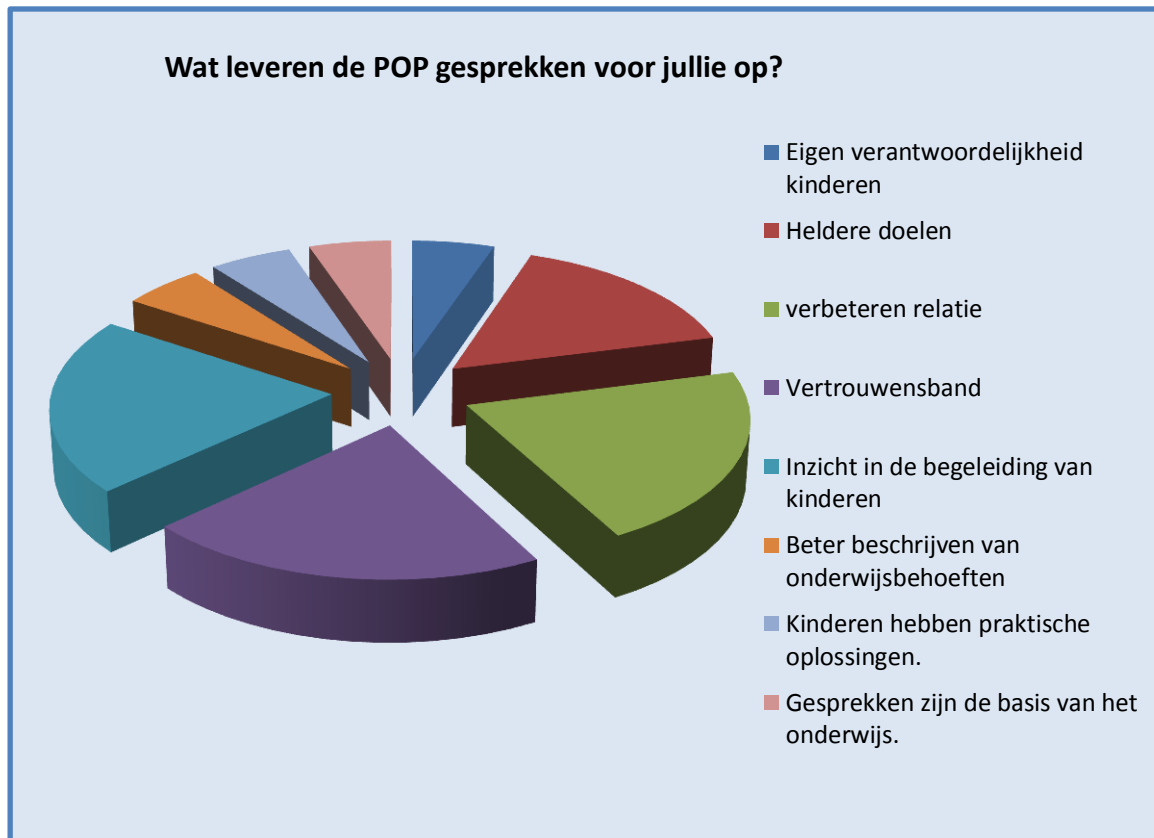

Drie leerkrachten en de IB'er vinden dat er bij een handelingsgerichte houding een gedifferentieerde instructie gegeven moet worden.

Andere aandachtspunten voor een handelingsgerichte houding zijn:

- Heldere doelen. (leerkracht en IB'er)
- Onderwijsbehoeften beschrijven. (leerkracht en IB'er)

- Proactief handelen. (leerkracht en IB'er)
- Zelfstandig werken. (leerkracht)
- Kijken naar kinderen. (leerkracht)
- Werken met gecombineerde groepen. (leerkracht)

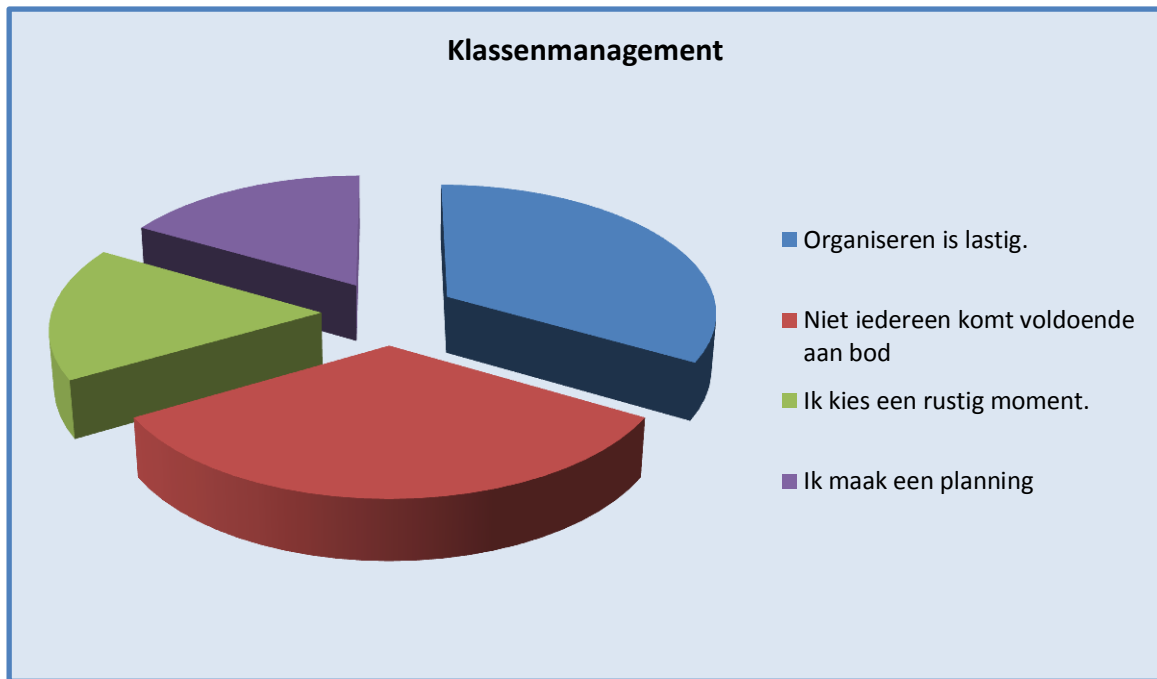
Drie leerkrachten en de IB'er vinden dat de gesprekken met de kinderen ervoor zorgen dat er een betere relatie met de kinderen ontstaat, dat het vertrouwen in elkaar toeneemt en dat er een beter inzicht ontstaat hoe de kinderen begeleid kunnen worden.

Twee leerkrachten en de IB'er vinden dat de doelen van de kinderen helder zijn.

Andere opbrengsten van de POP gesprekken zijn:

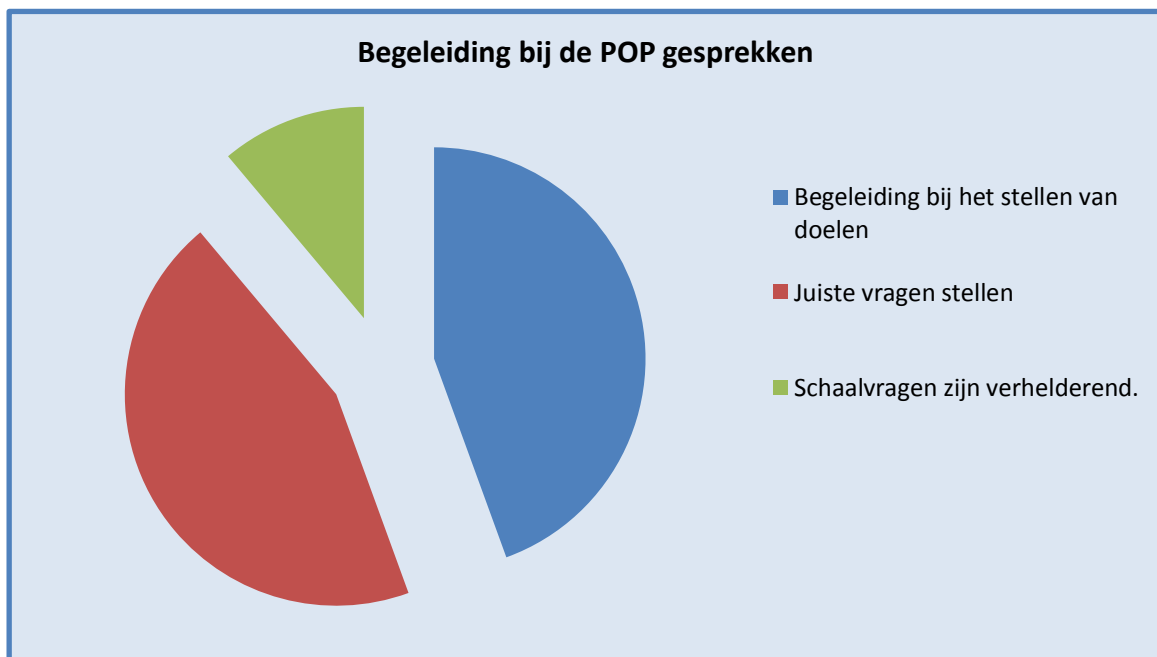
- De kinderen hebben een eigen verantwoordelijkheid. (leerkracht)
- Gesprekken zijn de basis van het onderwijs. (leerkracht)
- Beter beschrijven onderwijsbehoeften. (IB'er)
- Kinderen hebben praktische oplossingen. (IB'er)

Een leerkracht maakte de volgende opmerking: "Gesprekken hoeven niet alleen gerelateerd te zijn aan de leervakken. Ook een disciplinair gesprek kan een goed gesprek zijn."

Twee leerkrachten vinden de gesprekken lastig te organiseren en vinden ook dat niet iedereen voldoende aan bod komt.

De IB'er maakt een planning en een leerkracht roept de kinderen bij zich op een rustig moment.

De drie leerkrachten en de IB'er vinden dat de kinderen zeker in het begin begeleiding nodig hebben bij het SMART stellen van doelen. Zij vinden ook dat er gerichte open vragen gesteld moeten worden. De IB'er vindt dat schaalvragen verhelderend zijn.

Vraag 8 t/m 10 en vraag 21 van de enquête: N=23

De gegevens zijn verwerkt in tabellen.

Met behulp van deze vragen krijg ik inzicht in hoe de kinderen de gesprekken hebben ervaren.

De gesprekken (vraag 8 t/m 11)
Het aantal gesprekken dat de kinderen met hun leerkracht hebben gehad varieert.
82 % van de kinderen heeft 2 of meer gesprekken gehad. 91 % vindt dit aantal voldoende.
100 % vindt dat ze zelf verantwoordelijk zijn.
91 % van de kinderen is tevreden over de begeleiding in de klas.

Vraag 21 enquête: Het goede van de gesprekken met mijn leerkracht vind ik...
De gesprekken werken motiverend. (9)
Je mag zelf je doelen bepalen. (6)
Ik vind het fijn om met mijn leerkracht te praten. (6)
Het gesprek is zeer uitgebreid en dat de leerkracht helpt je te denken aan je doel. (1)
Weet ik niet. (1)

Een kind maakt de volgende opmerking:
“Ik doe beter mijn best omdat de leerkrachten mij zelfvertrouwen geven en ik krijg zelfvertrouwen als iemand mij een compliment geeft. Dat doen mijn ouders ook vaak en daar ben ik blij mee.”

4.2 Deelvraag 2

Wat vonden de kinderen van het werken met een portfolio?

Ik heb de enquête voorgelegd aan 26 kinderen en van 23 kinderen heb ik de enquête terug gekregen (N=23).

Dat betekent dat 88 % van de kinderen de enquête heeft ingevuld.

Voor een volledige uitwerking van de enquête verwijs ik naar bijlage 8.

Het gebruik van het portfolio (Vraag 1 t/m 5)
100% van de kinderen hebben 0-3 keer of vaker gewerkt aan hun portfolio.
100% van de kinderen heeft het POP in het portfolio.
26 % schrijft nooit verslagen over het bereiken van hun doelen in het portfolio, 60 % doet dat soms en 13 % doet dat regelmatig.
21 % verzamelt geen materiaal voor hun portfolio, 60 % doet dat soms en 4 % doet dat vaak.

Instructie over het portfolio (vraag 6 en 7)
Voor 91 % van de kinderen is het duidelijk waarom zij aan een portfolio werken en wat ze ermee kunnen, voor 8% is dit nog onduidelijk.

Hulp bij het portfolio (vraag 12 en 13)
28 % van de geeft aan dat hun leerkracht nooit helpt bij het schrijven van verslagen voor het portfolio of bij het verzamelen van materiaal, bij 67 % is dat soms.

Het portfolio in de klasgenoten (vraag 15 en 16)
86 % kijkt nooit in het portfolio van een klasgenoot en bij 78% is het portfolio nooit het onderwerp van gesprek.

Motivatíe(vraag 17 t/m 20)
60 % van de kinderen vindt dat de leerkracht hen niet motiveert om hun portfolio bij te houden.
78% vindt het portfolio zinvol voor zijn / haar leerdoelen en vindt dit handig voor de toekomst.

De open vragen (vraag 20 en 22)

Heb je nog vragen of opmerkingen over het portfolio?
78 % van de kinderen heeft geen vragen of opmerkingen. Opmerkingen die onder andere naar voren komen zijn: • Ik vind het een leuk en handig middel bij het halen van mijn doelen. • Gaat dit ook mee naar de middelbare school? • Ik werk er bijna nooit aan. • Ik wil het portfolio vaker bijhouden.

Als je één werkje uit je portfolio zou mogen kiezen waar je het meest trots op bent, welke is dat dan?
• Schoolvakken (17) • POP plan (3) • Verslag (3)

4.3 Deelvraag 3

Wat zijn de resultaten van de toekomstgerichte gesprekken?

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden heb ik de POP formulieren als onderzoeksinstrument gebruikt. Alle 26 kinderen van groep 8 hebben het POP formulier ingevuld en gesprekken gevoerd met hun leerkracht of met de IB'er. (N=26)

De gegevens zijn kwalitatief en ik heb zelf ordening en structuur aangebracht.

- Welke doelen zijn gekozen?
- Hoe willen de kinderen hun doel halen / welke begeleiding is dus nodig?
Deze informatie hebben de leerkrachten nodig voor het HGW en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan. De kinderen konden zelf aangeven hoe zij begeleid wilden worden en hoe zij hun doel wilden gaan halen. Vooral in het begin was het noodzakelijk dat de leerkrachten de kinderen aanstuurden.
- Evaluatie: is het doel gehaald?

In totaal zijn er 31 doelen gekozen. Er zijn kinderen die meerdere doelen hebben gekozen.

Ik heb drie soorten doelen ontdekt:

- Het voorgezet onderwijs (11)
- Leervakken (15)
- Werkhouding / gedrag (5)

Werkhouding en gedrag(5)	Hoe?	Is het doel gehaald?
	Meer op eigen werk letten. (1)	Nee, ik ben hetzelfde gebleven. (1)
	Geen gekke geluiden meer maken. (1)	Nee, mijn gedrag is verbeterd maar ik klets nog te veel. (1)
	Mijn supporters helpen als het mis gaat. (1)	Ja, ik maak minder geluiden. (1)
	Serieuzer werken. (1)	Ja, ik heb minder gekletst. (1)
	Beter plannen. (1)	Ja, ik gebruik mijn agenda ook voor de weektaak. (1)

De doelen voor werkhouding en gedrag zijn door 3 kinderen gehaald en door 1 kind deels gehaald.

Alle kinderen hebben een verschillende weg gekozen om hun doel te behalen. Zij hebben gekozen voor beter plannen, werkhouding(4) en supporters inschakelen.

Een kind vertelt hoe ze haar doel wil gaan halen.
 “Ik ga gewoon heel goed mijn best doen en ik ga gewoon mezelf zijn en heel veel leuke en nieuwe vrienden maken.
 Ik moet eerlijk tegen mijn vrienden en mezelf zijn.”

2 De leervakken(15)

Binnen de schoolvakken heb ik ook ordening aangebracht. Er zijn kinderen die zich op meerdere terreinen wilden verbeteren.

Rekenen(5)	Hoe?	Is het doel gehaald?
	Huiswerk maken. (2)	Ja, ik ben goed vooruit gegaan. (2)
	Goed opletten. (2)	
	H. en M. helpen mij in het reken clubje. (2)	Ja, ik heb voldoende voor de rekentoetsen. (2)
	Ik ga iedere dag 5-10 min. oefenen op online klas. (1)	Ja, doordat ik beter uitleg heb gekregen.(1)
	Extra werk maken, zoals een breukenboekje. (1)	
	Vragen stellen. (1)	

Alle kinderen hebben hun doel gehaald. De begeleiding bestaat uit werkhouding, huiswerk maken, extra instructie, extra werk, oefenen op de computer en vragen stellen aan de leerkracht.

Spelling(7)	Hoe?	Is het doel gehaald?
	Wijzen op mijn fouten. (1) Oefenen op de computer. (3) Categorieën kaart van José Schraven gebruiken. (2) Huiswerk maken. (6) Goed concentreren. Goed meedoen met het “Bloonen” ¹⁴ .(2)	Nee, ik ben iets omlaag gegaan. Ja, ik heb hogere cijfers gehaald. (3) Ja, ik snap het nu veel beter. Ja, ik begrijp José Schraven ook beter. (1) Ja, gedeeltelijk. Ik had een voldoende voor werkwoordspelling. De gewone spelling is nog onvoldoende. (1)

Vijf kinderen hebben hun doel gehaald en één kind heeft het gedeeltelijk gehaald.

Eén kind is achteruit gegaan.

Zes kinderen willen door hun huiswerk te maken hun spellingniveau omhoog brengen.

Evaluatie van een kind over hoe ze haar spellingdoel heeft gehaald.

“Ik heb meer tijd in spelling en woordenschat gestopt. Ik heb thuis om hulp gevraagd en die kreeg ik ook. Wanneer ik huiswerk had ging ik er ook echt voor zitten. Bij al mijn werk las ik eerst alles goed door en snapte ik het beter. Ik moet alleen niet twifelen om iets verkeerd te zeggen of te doen.”

¹⁴ BLOON is een methode-onafhankelijke manier van oefenen met spelling. BLOON = Bekijken Lezen Omdraaien Opschrijven Nakijken”. (Onderwijsgek, z.d.)

Begrijpend lezen(6)	Hoe?	Is het doel gehaald?
	Minder storen. (1) Moeilijke woorden opzoeken. (2) Veel lezen. (2) Extra instructie. (3)	Ja. (4) Nee.(2) Nee, ik heb de toetsen veel te snel gemaakt. (1)

Twee derde van de kinderen heeft het doel gehaald.

Opmerkingen die hierbij onder andere gemaakt zijn:

- Ik heb hogere cijfers gehaald.
- Ik vind het nog steeds moeilijk.

Moeilijke woorden opzoeken (2), veel lezen (2)minder storen (1) en extra instructie van de leerkracht (3) worden door de kinderen als begeleiding gevraagd.

Taal(4)	Hoe?	Is het doel gehaald?
	Door in plaats van rekenen oefeningen voor ontleden te doen. Ik wil helemaal zelf een mooi verhaal schrijven zonder hulp. Ik vraag hulp als het nodig is Ik maak mijn huiswerk. Ik ga elke dag een half uur lezen. Ik leer van mijn fouten door niet over te schrijven maar na te denken.	Ja, maar het kan nog beter. Ja, ik heb zelfstandig verhalen en verslagen geschreven. Gedeeltelijk, taal en spelling zijn vooruit gegaan. Ja, het gaat het langzamer, maar het gaat wel omhoog.

Evaluatie van een kind over het ontleden en het stellen van een nieuw doel.

“Met ontleden ben ik vooruitgegaan. Ik heb ook thuis wat meer geoefend. Ook ben ik vooruit gegaan met begrijpend lezen, het gaat wat gemakkelijker. Ik vind dat ik wel netter zou kunnen werken, daar ben ik niet zo tevreden over.

Nieuwe doelen: De komende tijd wil ik nog beter blijven werken aan het ontleden en het begrijpend lezen. Ook wil ik wat meer gaan schrijven, zodat mijn handschrift netter wordt.

Ik schrijf fijner met een vulpen. Ik vond een POP maken leerzaam, je gaat dan ook met iets aan de slag. Het doel is duidelijk.”

Drie kinderen hebben hun doel gehaald en een kind heeft het doel gedeeltelijk gehaald.

De kinderen geven allemaal verschillende manieren aan om hun doel te halen.

- Van eigen fouten leren. (1)
- Elke dag lezen. (1)
- Huiswerk maken, taal in plaats van rekenen gaan doen. (1)
- Op eigen kracht een doel halen. (1)

Het Voortgezet Onderwijs(11)	Hoe?	Is het doel gehaald?
	De leerkracht helpt. (5) Mijn maatjes leggen uit.(2) Aan de afspraken van het POP houden. (1) Extra oefenen. (1) Mijn gedrag/ werkhouding. (9) Hogere scores halen. (3) Meedoen aan Papillon. (1) Mijn ouders helpen. (1)	Ja. (9) Nee, ik ben niet aangenomen. (2)

Negen kinderen hebben hun doel gehaald en gaan naar de school van hun keuze.

Twee kinderen gaan niet naar de school van hun keuze. De reden is bij ons bekend.

Gekozen begeleiding:

- Hulp van de leerkracht inschakelen. (6)
- Hulp van klasgenoten inschakelen. (2)
- Gedrag/ werkhouding verbeteren. (9)
- Ouders inschakelen.(1)
- Extra oefenen. (1)
- Hogere scores halen. (3)
- Meedoen aan Papillon. (1)

Technisch lezen wordt maar 1 keer gekozen. Dit vak heb ik in deze uitwerking buiten beschouwing gelaten. Het kind heeft het doel gehaald.

Vraag 23 enquête (N=23): Wat vind je van het POP formulier dat je hebt ingevuld?
Ik vind het een goed formulier. (17)
Ik heb veel over mezelf geleerd. (4)
Weet niet. (1)
Saai (1)

17 kinderen vinden het een goed formulier.

Vier kinderen vinden dat ze veel over zichzelf hebben geleerd en 1 een kind vindt het een saai formulier.

In het volgende hoofdstuk ga ik conclusies trekken uit de verzamelde gegevens en ga ik na hoe de antwoorden aan de literatuur zijn gerelateerd.

5 Conclusies

In dit hoofdstuk worden de antwoorden op de deelvragen beschreven met behulp van de bestudeerde theorie en de verzamelde gegevens die verkregen zijn bij het onderzoek.

Daarna geef ik antwoord op mijn onderzoeksvraag.

5.1 Antwoord op de deelvragen

5.1.1 Wat betekenen de toekomstgerichte gesprekken voor het handelingsgericht werken en het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan?

Pameijer et al. (2009) beschrijven dat HGW een systematische manier van werken is waarbij het onderwijs wordt afgestemd op de onderwijsbehoeften van elk kind.

Deze onderwijsbehoeften worden beschreven door aan te geven wat een kind nodig heeft om een doel te bereiken. De theorie over HGW komt overeen met de denkwijze van alle leerkrachten.

Pameijer et al. (2009) benoemen ook dat onderwijsbehoeften beter kunnen worden beschreven door in gesprek te gaan met kinderen en dat deze gesprekken veel informatie kunnen opleveren namelijk haalbare oplossingen voor zowel de leerkracht als het kind.

Alle leerkrachten geven aan dat zij de informatie die zij verkregen hebben uit de gesprekken met kinderen, gebruiken voor het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan. Zij weten nu wat de doelen van de kinderen zijn en welke begeleiding zij de kinderen hierbij moeten geven. Ook geven de leerkrachten aan dat zij vinden dat er een grotere vertrouwensband is door de gesprekken en dat hun relatie met de kinderen is verbeterd. De organisatie van de gesprekken vinden zij moeilijk en ook komen niet alle kinderen voldoende aan bod. Dat blijkt ook uit de enquête: het aantal gesprekken is verschillend.

Een leerkracht vindt het zelf ook nog moeilijk om doelen SMART te formuleren en zou hier begeleiding bij willen hebben. Het merendeel van de kinderen vindt het aantal gesprekken voldoende en is tevreden over de begeleiding die zij krijgen. Zij vinden de gesprekken fijn en motiverend.

Conclusie

De gesprekken met kinderen leveren de leerkrachten veel informatie op waardoor zij beter kunnen afstemmen op de onderwijsbehoeften. Deze informatie wordt verwerkt in het beschrijven van de onderwijsbehoeften in de groepsplannen. Het merendeel van de kinderen vindt de gesprekken fijn en motiverend.

5.1.2 Wat vonden de kinderen van het werken met een portfolio?

Asbroek (2008) beschrijft een definitie van het portfolio die ik ook voor mijn school van toepassing vind: “Het portfolio is een verzameling van het POP en alle handelingen die de leerling heeft voltooid” (p. 17).

Het POP was in alle portfolio's aanwezig. De kinderen en de leerkrachten moesten wennen aan het portfolio. Bijna alle kinderen weten waarvoor ze een portfolio gebruiken en wat ze ermee kunnen doen. De instructie is dus duidelijk geweest. De kinderen vinden ook dat de leerkrachten hen weinig motiveerden om aan hun portfolio te werken. Ze vulden het alleen als ze daarop werden gewezen. De leerkrachten geven aan dat ze de kinderen meer hadden moeten stimuleren. Aarntzen, De Boer, Jansen & Moonen (2007) concluderen dat scholen steeds meer aandacht besteden aan de motivatie en betrokkenheid van kinderen en dat het werken met portfolio's hiervoor een positieve bijdrage zou kunnen leveren maar ook dat kinderen het evalueren en reflecteren nog moeten leren. Omdat het portfolio niet optimaal is gebruikt kan ik geen antwoord geven op wat de betekenis van het portfolio is voor de motivatie en de betrokkenheid bij het leerproces. Uit deelvraag drie blijkt dat de gesprekken in ieder geval wél een grote bijdrage aan eigenaarschap en motivatie hebben geleverd. Ik weet inmiddels dat de leerkrachten de kinderen meer stimuleren om hun portfolio te gebruiken. Er zijn wel enkele kinderen naar mij toegekomen om een werkje te laten zien waar zij trots op waren. Zij vonden het fijn dat zij daar waardering voor kregen.

Conclusie:

De kinderen weten hoe en waarvoor ze een portfolio kunnen gebruiken. In de praktijk hebben zij er nog te weinig mee gedaan mede doordat de leerkrachten hen weinig motiveerden om aan hun portfolio te werken. De kinderen zijn wel trots op hun werk omdat zij daar waardering voor krijgen.

5.1.3 Wat zijn de resultaten van de toekomst gerichte gesprekken?

Uit de theorie van Asbroek (2008) heb ik een definitie van een POP geformuleerd die ik heb toegepast in de praktijk: het POP is een plan waarin competenties staan waarvan de leerling vindt dat hij eraan moet werken.

De kinderen mochten zelf de doelen kiezen waaraan ze wilden werken. Deze doelen hadden betrekking op de keuze voor het Voortgezet Onderwijs, schoolvakken en doelen die betrekking hadden op de werkhouding.

De kinderen hebben aangegeven hoe ze een doel zouden kunnen halen en welke begeleiding ze hierbij nodig hadden. Zeker in het begin hebben de leerkrachten de kinderen hiermee geholpen. Het huiswerk maken, waar vaak de ouders bij worden betrokken, wordt vaak genoemd. De leerkrachten hebben de informatie die zij verkregen uit het POP formulier gebruikt om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de kinderen en deze te beschrijven in de groepsplannen. Bijna alle kinderen zijn tevreden over de begeleiding die zij kregen bij het behalen van de doelen.

Aarntzen, De Boer, Jansen & Moonen (2007) concluderen dat scholen steeds meer aandacht besteden aan de motivatie en betrokkenheid van kinderen maar ook dat kinderen het evalueren en reflecteren nog moeten leren. De leerkrachten geven in het semigestructureerde interview aan dat de kinderen, zeker in het begin, begeleiding hierbij nodig hebben. De schaalvraag is gebruikt voor het inschatten van de beginsituatie en voor de evaluatie, de kinderen konden zo aangeven in hoeverre zij hun doel hadden bereikt. Ik heb de leerkrachten gestimuleerd om dit soort vragen te gebruiken. De kinderen vinden dat de gesprekken motiverend werken en een aantal kinderen vindt het fijn dat de doelen waaraan zij moeten werken helder zijn. Pameijer et al. (2009) en Bannink (2009) benoemen dat er door oplossingsgerichte vragen te stellen er oplossingen worden gerealiseerd die haalbaar zijn. HGW en oplossingsgericht werken vullen elkaar mooi aan. Dat is duidelijk uit de praktijk naar voren gekomen.

Conclusie

De kinderen hebben verschillende doelen gekozen om aan te werken.

De leerkrachten hebben samen met de kinderen naar oplossingen gezocht voor de begeleiding die nodig was voor het behalen van de doelen. Zowel de kinderen als de leerkrachten hebben de gesprekken als prettig en motiverend ervaren.

5.2 Antwoord op de hoofdvraag

Hoe kunnen toekomstgerichte (POP-) gesprekken met behulp van een portfolio, helpen bij het creëren van Passend Onderwijs op mijn school en daarmee beter tegemoet komen aan onderwijsbehoeften?

De leerkrachten vinden dat zij door de gesprekken een betere relatie met de kinderen krijgen en dat er meer vertrouwen is. De gesprekken met kinderen leveren de leerkrachten veel informatie op. Het is voor de leerkracht duidelijk welke sterke en zwakke punten de kinderen hebben en aan welke doelen de kinderen willen werken. Door in gesprek te gaan werd er ook gezocht naar haalbare oplossingen voor zowel de leerkracht als voor de kinderen om de doelen te bereiken. De kinderen geven aan de gesprekken erg fijn te vinden en dat het motiverend werkt. Op mijn school vierten we successen. De kinderen hebben in hun POP aangegeven hoe zij hun successen willen vierten. Het werken persoonlijke doelen en helpt een actieve houding te ontwikkelen. Pameijer et al. (2009) benoemen dat een portfolio handig is voor de overdracht naar andere groepen bij gesprekken andere betrokkenen. Het portfolio is een handig hulpmiddel bij het voeren van gesprekken met kinderen, hier is in de praktijk nog te weinig gebruik van gemaakt.

Conclusie

De meerwaarde van voeren van toekomstgerichte (POP-) gesprekken en een portfolio is de bijdrage die kan leiden tot meer motivatie en eigenaarschap van het leerproces. Een andere bijdrage is dat het voor de leerkrachten helder is aan welke doelen de kinderen willen werken en welke oplossingen haalbaar zijn om naar deze doelen toe te werken. Het evalueren draagt ertoe bij dat het onderwijs interactiever wordt en dat de kinderen succeservaringen opdoen. Ze zijn er trots op als een doel wordt gehaald.

Door in gesprek te gaan met kinderen kunnen leerkrachten beter tegemoet komen aan hun onderwijsbehoeften en zo Passend Onderwijs creëren voor de kinderen van mijn school.

5.3 Aanbevelingen

Hoe kan ik nu zorgen dat het voeren van gesprekken met kinderen op mijn school kan uitgroeien? Naar aanleiding van dit onderzoek kunnen de volgende aanbevelingen worden gedaan:

- Een planning maken wanneer de gesprekken met kinderen plaatsvinden. De leerkracht kan bijvoorbeeld wekelijks twee kinderen inplannen. Op deze wijze komen alle kinderen aan bod.
- De kinderen meer motiveren om het portfolio uit zichzelf te gebruiken.
- Het portfolio een meer zichtbare plaats in de klas geven.
- Pameijer et al. (2009) benoemen dat een portfolio handig is voor de overdracht naar andere groepen bij gesprekken andere betrokkenen. Tijdens een gesprek met een collega kwam het idee naar voren om de ouders meer te betrekken. Nu is het zo dat er bij ouderavonden schriften worden klaargelegd die de ouders kunnen inzien. Het portfolio laat dan werk zien waar de kinderen trots op zijn en dat ze zelf hebben gekozen. Ik denk dat de ouders zo een beter beeld krijgen van waar de kinderen op school mee bezig zijn. Er zal een grotere ouderbetrokkenheid ontstaan.
- De resultaten van dit onderzoek zullen aan het team van mijn school worden gepresenteerd. Als intern begeleider zal ik collega's stimuleren om een portfolio te gaan gebruiken en meer in gesprek te gaan met kinderen om zo beter tegemoet te komen aan onderwijsbehoeften van kinderen.

6 Evaluatie

Een onderzoeksonderwerp kiezen uit de vele terreinen die ik zinvol en bruikbaar vind voor mijn ontwikkeling en die van de school vond ik lastig. Uiteindelijk heb ik als onderwerp gesprekken met kinderen gekozen omdat ik wilde weten of die gesprekken helpen bij het creëren van Passend Onderwijs op mijn school en het beter tegemoet kunnen komen aan onderwijsbehoeften van kinderen. Het formuleren van een onderzoeksvraag vond ik een intensief en moeilijk proces. Telkens kwamen er weer nieuwe zinnige invalshoeken die ertoe leidden dat ik mijn onderzoeksvraag heb aangepast. Ik zag van te voren erg tegen het praktijkonderzoek op. Dat had vooral te maken met de vele vragen die ik had. Wanneer ga ik het onderzoek doen? Hoe ga ik het doen? Lukt het om medewerking te krijgen van de kinderen en van de leerkrachten? Kan ik mijn enthousiasme overbrengen? Krijg ik het allemaal wel op tijd af?

Hoe lukt het om studie, een drukke maar fijne baan en een gezin zó te combineren dat ik niemand te kort doe en ook nog tijd overhoud voor mezelf?

De ondersteuning van mijn medestudenten en mijn begeleider in leerlijnbijeenkomsten had een leerzaam en bemoedigend effect.

Hierdoor bleef ik, ondanks de enorme tijdsdruk, tijdens het praktijkonderzoek scherp op de onderzoeksvraag en op mijn individuele aandachtspunten. De gesprekken met de kinderen waren een feest van herkenning, erkenning en ook van verrassing. Ik vond het geweldig om van de kinderen te horen wat zij graag zouden willen leren en hoe zij hun doelen wilden gaan behalen. De informatie uit de literatuur over portfolio's, gesprekken met kinderen en een POP plan heeft voor mij geen nieuwe inzichten maar wel bevestiging en verdieping opgeleverd. De leerkrachten, de kinderen en ik hebben een grotere betrokkenheid in de dagelijkse onderwijspraktijk ervaren. De theorie over oplossingsgericht werken heeft mij geholpen om mijn gesprekstechniek te verbeteren, meer gebruik te maken van schaalvragen en om oplossingen vanuit mijn gesprekspartners te laten komen. Hierin ben ik gegroeid.

De theorie heeft mij als onervaren onderzoeker enorm geholpen in de wijze waarop je onderzoek moet doen en waar je allemaal aan moet denken en rekening mee moet houden. Opgedane kennis uit literatuur leidde tot het opstellen van een enquête, een semigestructureerd interview en een POP formulier om tot bruikbare onderzoeksdata te komen. Met behulp van richtlijnen uit de literatuur heb ik deze gegevens gestructureerd. Het structureren van de data bracht inzicht in wat de collega's en de kinderen als prettig ervaren

maar ook waar verbetering mogelijk is. Ik heb de opgedane kennis uit de literatuur dus kunnen verbinden met de dagelijkse praktijk.

Wat ik lastig vond was mij te houden aan de planning die ik had gemaakt. Het lukte niet altijd om alles op tijd in te leveren en dat leverde bij mij behoorlijk wat frustratie op.

Zowel de leerkrachten als ikzelf waren zeer enthousiast over de eerste gespreksronde. Ik had verwacht dat zij zelf zouden komen met initiatieven om de tweede ronde op te starten. Er waren hierover namelijk afspraken gemaakt met de kinderen. De initiatieven zijn meer vanuit mijzelf gekomen. Gelukkig zijn de gesprekken nog op tijd afgerond en zijn er afspraken met de kinderen gemaakt voor de laatste periode van het schooljaar.

Ik vond het fijn om te horen van het enthousiasme van de leerkrachten over de gevoerde gesprekken. Zij willen in het schooljaar 2012-2013 de gesprekken met kinderen, het POP formulier en nu nadrukkelijker met het portfolio gaan voortzetten. De meerwaarde van deze gesprekken is duidelijk voor zowel de kinderen als voor de leerkrachten. Toen ik met het onderzoek bezig was vroeg ik me regelmatig af waarom dit onderzoek nodig was, het onderwerp was vaker onderzocht en het zou geen nieuwe inzichten opleveren. Achteraf kan ik zeggen dat niet alleen het onderzoek maar vooral het onderzoeksproces mij heeft verrijkt. De conclusie is dat dit onderzoek mij de kans heeft gegeven om mijn gesprekstechniek te verbeteren, oplossingsgericht te werken, mijn theoretische kennis te verdiepen, eigenaarschap te creëren door oplossingen vanuit mijn gesprekspartners te laten komen en voor mijn school nieuwe inzichten om Passend Onderwijs te creëren.

Bronvermelding

Aarntzen, D., De Boer R., Jansen, L. & Moonen, B. (2007) *Onderzoek naar en ontwikkeling van (digitale)portfolio's*. Verkregen op 24 februari, 2012, via

<http://www.cps.nl/nl/Diensten/Publicaties/Publicaties-Zoeken/Onderzoek.html?pid=cd693d05-bbec-4140-a340-6ce90445e298>

Adema, E., De Haan, M. & Van Meegen, L. (2007) *TOM en het volgen van leerlingen*.

Verkregen op 11 mei, 2012, via

http://www.teamonderwijsopmaat.nl/download/product/publicatie_TOM_en_digitale_portfolio_versie_258042007.pdf

Asbroek, L. (2008) *Digitaal handelingsplan versus persoonlijk ontwikkelingsplan; wat is de koppeling?* Verkregen op 12 mei, 2012, via

<http://www.tschip.nl/data/FCK/File/masterthese%20handelingsplan%20versus%20POP.pdf>

Bannink, F. (2009) *Oplossingsgerichte vragen*. Amsterdam: Pearson Assessment and Information B.V.

Berg, I. & Dolan, Y. (2002) *De praktijk van oplossingen*. Verkregen op 12 mei, 2012, via www.anroco.nl

Boerman, R. (2008) *Ethische uitgangspunten bij praktijkonderzoek*. Verkregen op 15 april, 2012, via http://www.fontysmediatheek.nl/w/images/8/8d/Boerman,_R-1-

[_\(2008\)_Ethische_uitgangspunten_bij_praktijkonderzoek_Fontys_OSO.pdf](http://www.fontysmediatheek.nl/w/images/8/8d/Boerman,_R-1-_(2008)_Ethische_uitgangspunten_bij_praktijkonderzoek_Fontys_OSO.pdf)

Bouman, A. & Van Lisdonk, L. (2005). *Naar een digitaal portfolio*. Verkregen op 24 februari, 2012, via <http://www.surf.nl/SFDocuments/StudentenbelevingDPF.pdf>

Castelijns, J., Kenter, B. & Van Loo, J. (2001) *Leerling portfolio's en hun betekenis voor het leerproces*. Meppel: Giethoorn Ten Brink B.V.

Castelijns, J. & Kenter, B. (2009) *Kindportfolio's in theorie en praktijk*. Verkregen op 24 februari, 2012, via

<http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/kindportfolios-in-theorie-en-praktijk-2/>

Clijsen, A., Pameijer, N. & Kappen, A. (z.d.) *Met handelingsgericht werken opbrengstgericht aan de slag*. Verkregen op 23 februari, 2012, via

<http://www.hanze.nl/NR/rdonlyres/1664CE85-83FE-452C-862F-5D36CD3D87CE/0/121zorgroute.pdf>

Delfos, M. (2005) *Luister je wel naar mij?* Amsterdam: SWP Uitgeverij B.V.

Den Otter, M. (2011) In contact *Retro Perspectief*, 3, 94 – 113.

Expertisecentrum EGO (z.d.) Verkregen op 2 mei, 2012, via
<http://www.ervaringsgerichtonderwijs.nl/downloads/congres/Aanbod%20expertisecentrum%20handelingsgericht%20werken.pdf>

Gijzen, W. (2009) *Onderwijsbehoeften*. Verkregen op 15 april, 2012, via
<http://1-zorgroute.blogspot.com/2009/01/een-onderwijsbehoefte-is-datgene-wat.html>

Harinck, F. (2010) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant

House of control (z.d.) *Deming cirkel*. Verkregen op 21 mei, 2012, via
<http://www.oldebijvank.eu/planning-control.html>

Kallenberg, T., Koster, B. Onstenk, J. & Scheepsma, W. (2011) *Ontwikkeling door onderzoek*. Apeldoorn: ThiemeMeulenhoff

Kessler, E. (2009) *Liefdevol opvoeden, een kunst* Verkregen op 14 april, 2012, via
www.booksgoogle.nl

Leraar 24 (z.d.) *Gesprekken met kinderen* Verkregen op 1 december, 2011, via
<http://www.leraar24.nl/dossier/1587>

Limper, M. & Dijkstra, R. (2006) *Investeren in krachtig leren*. APS Nieuws Verkregen op 11 april, 2012, via http://www.aps.nl/NR/rdonlyres/CF47F415-66A9-432B-B067-64F332620D4F/0/APSnieuwsbrief_55.pdf

Onderwijsgek (z.d) Verkregen op 12 mei, 2012, via
http://www.onderwijsgek.nl/BLOON_UITLEG.pdf

Onderwijs maak je samen (2009) *Krachtig leren; adaptief onderwijs*. Verkregen op 11 mei, 2012, via
<http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/thema/leren/krachtig-leren-adaptief-onderwijs/>

Pameijer, N., Van Beukering, T. & De Lange, S. (2009) *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam*. Culemborg: Centraal Boekhuis B.V.

Pameijer, N., Van Beukering, T. & De Lange, S. (2010) *De uitgangspunten van Handelingsgericht werken*. Verkregen op 2 juni, 2012, via
<http://www.kompas.nu/projecten/studiedag/studiedag%202011/artikel%20JSW%20uitgangspunten%20HGW%20deel%201%20mrt%202010.pdf>

Passionned Group (z.d.) Verkregen op 7 mei, 2012 via
<http://www.pdcacyclus.nl/plan-do-check-act/>

Ruud de Moor Centrum (z.d.) *Beschrijving 1-Zorgroute: technisch lezen*. Verkregen op 12 mei, 2012, via

http://www.ou.nl/c/document_library/get_file?uuid=f4e53bb9-28de-4ba0-a12f-95551a6ce99b&groupId=14300

Samentha (2010) *Het leerling portfolio*. Verkregen op 23 februari, 2012, via

<http://www.jufsamantha.nl/llportfolio.php>

Schuman, H. (2007) *Passend onderwijs en pas op de plaats of een stap vooruit*. Tijdschrift voor orthopedagogiek, 46,266-278 Verkregen op 14 april, 2012, via <https://portal.fontys.nl>

Scoop (z.d.) *Praten over problemen creëert problemen, praten over oplossingen creëert oplossingen*. Verkregen op 13 maart, 2012, via

<http://www.scoop-coaching.nl/oplossingsgerichte-methodiek.html>

SKOMeN *Begroting en Jaarplan 2009*. Verkregen op 7 mei, 2012, via

<http://www.skomen.nl/index.php?page=file&id=88>

Stichting Inclusief Onderwijs (z.d.) Verkregen op 15 april, 2012, via

<http://www.inclusiefonderwijs.nl/visie.php>

Team Basisschool Maria Goretti (2011-2010) *Schoolgids*.

Verlinden, J. (2010) *Persoonlijk Ontwikkelingsplan Interne Begeleiders*.

Verkregen op 1 mei, 2011, via [https://webmail.bs-](https://webmail.bs-mariagoretti.nl/webmail/index.php?desktop=mailView.php&folder=~m.toonen%40bs-mariagoretti.nl%2FDeleted%20Items&uid=6440&sortKey=3&reverse=1&x_4r=0)

[mariagoretti.nl/webmail/index.php?desktop=mailView.php&folder=~m.toonen%40bs-mariagoretti.nl%2FDeleted%20Items&uid=6440&sortKey=3&reverse=1&x_4r=0](https://webmail.bs-mariagoretti.nl/webmail/index.php?desktop=mailView.php&folder=~m.toonen%40bs-mariagoretti.nl%2FDeleted%20Items&uid=6440&sortKey=3&reverse=1&x_4r=0)

Vlaamse Onderwijsraad (2010) *Inclusief onderwijs als innovatieproces*. Verkregen op 14 april, 2012, via www.books.google.nl

Bijlage 1 Verschillende soorten portfolio's

1. Werkportfolio

In het werkportfolio bewaren de kinderen het werk dat klaar is, maar ook werk dat nog moet worden afgemaakt. Dit portfolio geeft zowel de leerkracht als de leerling zicht in de manier waarop gestelde leerdoelen worden behaald. Het prikkelt ook tot reflectie over gebruikte leerstrategieën het plannen van leeractiviteiten.

2. Presentatieportfolio

Het presentatieportfolio bevat nauwkeurig gekozen voorbeelden van het belangrijkste en het beste werk van de kinderen die ze graag aan anderen willen laten zien.

3. Evaluatieportfolio

Het evaluatieportfolio heeft als belangrijkste functie te verantwoorden wat er is geleerd. Dit portfolio heeft een beoordelende functie. Het evaluatieportfolio kan een bijdrage leveren aan het in beeld brengen van de eigen ontwikkeling. Ook geeft het inzicht in vervolgstappen die gezet kunnen worden (Aarntzen, De Boer, Jansen & Moonen, 2007).

Bijlage 2 De functie van het portfolio

Kemp & Toperof, (1998) noemen negen functies.

- Groei en ontwikkeling in de tijd laten zien.
- Zowel het resultaat als de werkwijze op weg daarheen laten zien.
- Beoordelen of een leerling in voldaan heeft aan de gestelde doelen of vaardigheden.
- Nagaan of gewenste competenties in voldoende mate beheerst.
- Reflectie verbinden aan handelen.
- Leerlingen worden zich meer bewust van hun eigen leerproces.
- Gedifferentieerde evaluatie, aansluiting bij individuele leerbehoeften.
- Leerprocessen worden ook toegankelijk voor anderen.
- Stimulering eigen verantwoordelijkheid en actieve inbreng van kinderen.

Bijlage 3 Soorten gesprekken

- Een kennismakingsgesprek, waarin de leerkracht kennismakt met het kind en waarin informatie wordt uitgewisseld.
- Een begeleidingsgesprek, waarin de leerkracht met het kind praat over leervorderingen of bijvoorbeeld gedrag.
- Een discipline-gesprek, waarin de leerkracht het kind ter verantwoording roept over veel voorkomend (storend) gedrag.
- Een voortgangsgesprek, waarin de ontwikkeling en de leerprestaties van het kind centraal staan.
- Een helpend gesprek, waarin de het kind een probleem in de persoonlijke sfeer heeft en niet zozeer een leerstofprobleem, hoewel het eerste wel tot het laatste kan leiden (Leraar 24, z.d.).

Bijlage 4 Enquêteformulier over het gebruik van het portfolio

Beste kinderen van groep 8,

Dit schooljaar ben ik druk bezig met een onderzoek dat ik uitvoer voor mijn studie.

Het onderzoek gaat over gesprekken met kinderen, een POP plan maken en over een portfolio gebruiken.

In oktober 2011 zijn we begonnen met de POP gesprekken en het gebruiken van een mapje (portfolio) waarin jullie bewijzen verzamelen voor het halen van de doelen die jullie samen met jullie leerkrachten hebben opgesteld in je POP plan. Binnenkort worden jullie POP plannen geëvalueerd. Heel graag wil ik weten hoe jullie het werken met een portfolio hebben ervaren en hoe jullie de gesprekken hebben ervaren. Ik heb daarom een vragenlijst voor jullie opgesteld en ik zou het heel erg fijn vinden als jullie deze lijst allemaal zouden willen invullen.

Er zijn vragen bij waarbij je het antwoord moet aankruisen dat het beste je mening weergeeft. Zet bij deze vragen een kruis in de hokken en niet tussen twee hokken in.

Er zijn ook vragen bij waarbij je je eigen mening kunt weergeven. Maak daar zoveel mogelijk gebruik van, want dat geeft ons een beter beeld. Als je in het nog nooit aan je portfolio hebt gewerkt, vraag ik je toch om de vragenlijst in te vullen. Het is namelijk ook erg belangrijk dat ik te weten kom waarom sommige leerlingen ervoor kiezen om hun portfolio niet te gebruiken.

Met vriendelijke groeten,

Mieke

Gebruik van het portfolio					
1. Het aantal keren dat ik aan mijn portfolio heb gewerkt is:	0	0-3	0-6	>6	
2. Ik heb een POP in mijn portfolio.	ja	nee			
3. Ik schrijf verslagen over het bereiken van mijn doel in mijn portfolio.	nooit	soms	regelmatig	vaak	
4. Ik verzamel materiaal voor mijn portfolio.	nooit	soms	regelmatig	vaak	
5. Ik kan zelf bepalen wie er in mijn portfolio kijkt.	ja	nee			
Instructie					
6. Het is voor mij duidelijk waarom ik werk aan een portfolio.	helemaal onjuist-	onjuist	juist	Helemaal juist	
7. Het is voor mij duidelijk wat ik met een portfolio kan.	helemaal onjuist-	onjuist	juist	Helemaal juist	
Gesprekken					
8. Het aantal, dat ik tot nu toe gehad is:	0	1	2	3	>3
9. Dit aantal gesprekken vind ik voldoende.	Zeer mee oneens	Mee oneens	Mee eens	Zeer mee eens	
10. Ik ben tevreden over de begeleiding in de klas.	Zeer mee oneens	Mee oneens	Mee eens	Zeer mee eens	

11. Ik vind dat ik zelf verantwoordelijk ben.	Zeer mee oneens	Mee oneens	Mee eens	Zeer mee eens
Voor mijn portfolio:				
12. Mijn leerkracht helpt mij bij het schrijven van verslagen voor mijn portfolio.	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak
13. Mijn leerkracht helpt mij bij het verzamelen van materiaal voor mijn portfolio.	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak
14. Mijn leerkracht helpt mij bij het plannen van mijn persoonlijke ontwikkeling	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak
Het portfolio en klasgenoten				
15. Ik heb wel eens het portfolio van een klasgenoot bekeken.	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak
16. In gesprek met klasgenoten is het portfolio onderwerp van gesprek.	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak
Motivatie				
17. Ik houd mijn portfolio bij omdat mijn leerkracht mij daarvoor motiveert.	Helemaal onjuist	Onjuist	Juist	Helemaal juist
18. Ik houd mijn portfolio bij omdat ik het zelf zinvol vind voor mijn leerdoelen.	Helemaal onjuist	Onjuist	Juist	Helemaal juist
19. Ik houd mijn portfolio bij omdat het handig is voor de toekomst.	Helemaal onjuist	Onjuist	Juist	Helemaal juist

20. Heb je nog vragen of opmerkingen over het portfolio?

21. Het goede van de gesprekken met mijn leerkracht vind ik...

22. Als je één werkje uit je portfolio zou mogen kiezen waar je het meest trots op bent, welke is dat dan?

23. Wat vind je van het POP formulier dat je hebt ingevuld?

Bron voor de enquête: "Naar een digitaal portfolio" (Bouwman & Van Lisdonk, 2005)

Bijlage 5 Individueel semigestructureerd interview met de leerkrachten van groep 8

Wat is voor jou een handelingsgerichte houding?

Wat leveren de toekomstgerichte gesprekken voor jou op?

Hoe zet je de gesprekken in voor het handelingsgericht werken in je groep?

Hoe zet je de gesprekken in bij het beschrijven van de onderwijsbehoeften van je kinderen in het groepsplan?

Hoe heb je de gesprekken georganiseerd in de klas? Hoe maak je tijd vrij? Komen alle kinderen voldoende aan bod?

Wat is jouw indruk van het beschrijven van de doelen van de kinderen? Kunnen ze dat en hebben ze hier begeleiding bij nodig?

Wat betekenen de gesprekken voor je relatie met de kinderen?

Bijlage 6 Persoonlijk Ontwikkelings Plan

Naam :

Leerkracht :

Periode :

Wat kan ik al, competenties!

A) Waar ben ik goed in? Wat vind ik het leukst op school?

B) Wat zijn mijn grootste successen geweest in de afgelopen jaren? / Waarover ben ik het meest tevreden?

C) Wanneer / bij welke vakken ben ik het meest gemotiveerd?

D) Wat doe ik buiten school het liefst?

E) Wat wil ik graag dat klasgenoten, leraren en mijn ouders over mij zeggen?

Waar wil ik beter in worden, ontwikkelpunten!

F) Welke vakken vind ik moeilijk? Waar zie ik erg tegen op?

G) Hoe zou de juf / meester mij hierbij kunnen helpen?

H) Wat heb ik in de toekomst nodig om mijn werk op school goed te kunnen blijven doen?

Waar wil ik naar toe? Resultaten / Ontwikkelingsdoelen?

I) Wat wil ik met het nieuwe gedrag / de nieuwe vaardigheden / de nieuwe kennis bereiken?

J) Wat moet het opleveren voor mezelf? Wat moet het opleveren op school?

K) Wat is mijn doel voor volgend jaar?

L) Wat gebeurt er als alles blijft zoals het nu is?

Hoe kom ik daar?

M) Wat wil ik precies bereiken? Wie is erbij betrokken? Waar ga ik het doen? Wanneer gebeurt het? (specifiek)

N) Hoeveel ga ik doen? Hoe kunnen we dat meten? (meetbaar)

O) Het moet duidelijk zijn wie wat moet doen om het doel te bereiken. (acceptabel)

P) Is het haalbaar? (realistisch)

Q) Wanneer begin ik met de activiteiten? Wanneer ben ik klaar? Wanneer is mijn doel bereikt? (tijdgebonden)

Wat ga ik precies doen?	Wanneer?

Ondersteuning / supporters

R) Welke ondersteuning / hulpbronnen kan ik inzetten? Wie kunnen mij helpen het doel te bereiken en hoe?

Welke hindernis(sen) verwacht ik?

S) Welke sterktes kunnen me helpen?

T) Welke zwaktes zouden me er van af kunnen houden?

Voortgang en evaluatie:

Hoe weet ik dat ik mijn doel bereikt heb? Hoe kunnen anderen merken dat ik mijn doel heb bereikt?

Hoe ga ik mijn succes vieren?

Bron: BCO formulier POP (2010)

Bijlage 7 Uitwerking van de POP formulieren

Werkhouding/ Gedrag	Hoe	Evaluatie
1. Geconcentreerd werken in de klas en minder brutaal zijn tegen de leerkracht. Ik wil stijgen van een 5 naar een 7.	Meer op eigen werk letten. Beter opletten. De leerkracht legt goed uit. T. en S. leggen uit als ik iets niet snap.	Als ik er geen zin in heb dan ben ik wel brutaal tegen de leerkracht dat geef ik wel toe! Mijn doel was om meer op te letten en minder brutaal zijn tegen de leerkracht en mijn huiswerk te maken ik schatte mezelf eerst op een 6'je. Ik ben nu gewoon hetzelfde gebleven tegen de leerkracht. Het hangt ervan af wat voor een les ik heb. Ik vind van mezelf dat ik maar 4 vriendinnen nodig heb anders leidt het me een beetje af als ik bijvoorbeeld mijn toets wil leren, maar dan wil ik ook met vriendinnen afspreken! Ik ben nu hoger gegaan en ik heb mijn doelen bereikt.
2. Beter concentreren en geen gekke geluiden meer maken. Ik wil van een 6 naar een 7 stijgen.	Ik ga me beter concentreren en ik maak geen gekke geluiden meer. Ik schrijf iedere twee weken een verslagje en dat doe ik in mijn portfolio. Supporters moeten mij erop wijzen als ik de fout in ga.	Het is wel minder geworden. Ik schaalde me in op een 6 en had als doel een 7, maar ik vind dat ik nu op een 8 zit. Ik vind zelf dat het nog beter kan en de leerkracht vindt dat ook. Mijn nieuwe doelen zijn: 1: Concentratie verbeteren 2: Geen gekke geluiden maken. Bewijs materiaal bewaar ik in mijn portfolio en daarvoor moet ik elke twee weken een verslagje schrijven. Ik vraag aan mijn team genoten of ze mij willen steunen en als ik weer gekke geluidjes maak moeten ze zeggen: "Je doet het weer".
3. Minder kletsten en beter opletten.	Ik ga minder kletsen. De leerkracht moet mij helpen om alles beter te begrijpen.	Ik vind dat ik de laatste tijd goed heb gewerkt. Ik heb wel wat minder gekletst. De Leerkracht vindt dat ook. Ik ben gestegen van een 6 naar een 7.
4. Ik wil goed leren plannen. Ik schaal mijzelf in op	Ik ga mijn agenda dagelijks gebruiken en bijhouden.	Ik vind dat het leren goed gaat en daarom heb ik daar geen doelen voor opgesteld. Ik wil dus beter plannen en mijn agenda hiervoor gebruiken.

een 8.		Ik schaalde zichzelf in op een 8 en vind dat ik nu op een 9 zit want: – Ik gebruik overal mijn agenda voor. – Ik heb mijn haar agenda in mijn portfolio gedaan. – De weektaak gebruik ik niet meer omdat ik deze ook in de agenda schrijf. – Ik ben mijn afspraken goed nagekomen. – Ik ben is tevreden over het nu gaat. Nieuw doel: Ik ga losse afspraken ook in de agenda zetten. Als bewijs zal ik mijn agenda in mijn portfolio doen.
5. Betere werkhouding en gedrag.	Ik ga serieuzer werken. Ik ga betere cijfers halen. De leerkrachten helpen mij als dat nodig is.	Mijn doel was een betere werkhouding en beter gedrag. Ik vind dat het wel iets beter is geworden maar het doel is niet echt gehaald. Gedrag is het meest verbeterd. Het zou nog beter kunnen, maar ik praat nog teveel tijdens lessen. Ik wil echt gaan werken aan meer rust en stilte. Gaat het niet goed dan schuif ik een uurtje uit het groepje. Gaat het wel goed dikke pluim van juf of meester. Wat goed gaat is de spelling. Het rekenen kan nog verbeteren. Ik heb vooral moeite met de breuken. Op schaal 1 t/m 10 vond ik mijn zijn rekenscore een 4, nu vind ik het een 5, maar voor het einde van het schooljaar moet het een 6 worden. Nieuw doel: Ik ga een 6 voor rekenen halen. Ik ga goed werken in mijn werkboek, ook netjes. Afspraken: Iedere bladzijde nakijken en eventueel verbeteren, voordat ik aan een nieuw werkblad begin. Ieder werkblad daarna aan de leerkracht laten zien. Toppers kopiëren en in mijn portfolio bewaren. Als ik de toetsen voldoende maak dan 10 min. vrij computeren.

Schoolvakken	Hoe	Evaluatie
1. Verbeteren rekenen en taal.	Huiswerk maken Goed opletten Niet brutaal zijn. De leerkracht legt uit in de klas. H. helpt mij in het reken clubje	Ik ben wel een beetje gezakt met lezen, maar ik vind wel van mezelf dat ik best hoog heb gescoord met rekenen. Daarbij heb ik nodig een rustig groepje (heb ik nu ook), kinderen die aardig doen complimentjes geven maar dan moet ik ook aardig doen tegen hen. Ik durf nu mijn eigen mening te geven en daar ben ik trots op. Ik ben nu ook zelfverzekerd. Ik let nu op mezelf maar soms is het nog moeilijk om niet met iemand op in te gaan daar moet ik nog op letten. Met rekenen ben ik goed vooruit gegaan als ik er maar zin in heb komt het allemaal goed! Eerst gaf ik mezelf een 4 voor rekenen maar nu ben ik hoger gegaan en heb ik een 6 gehaald nu nog naar een 7 of een 8. Wat verbeterd is: 1: De % is goed en ik snap het helemaal. 2: Cijferend optellen en aftrekken snap ik volkomen. Nieuw doel: Het metrieke stelsel. Ik snap het niet zo goed en ik wil het dolgraag leren! Ik zit nu op een 5 maar bij de volgende evaluatie wil ik echt heel graag op een 7 staan dan ben ik helemaal tevreden over mezelf. Welke hulpmiddelen goed zijn voor mij: 1. Het opzoekboekje gebruiken. 2. Vragen om extra uitleg vragen aan de leerkracht. 3. Als de leerkracht geen tijd heeft om uit te leggen dan aan I. of M. want zij kunnen erg goed rekenen en dan is het wel handig. 4. Aardiger zijn tegen de kinderen en de spullen

		van kinderen. Complimentjes geven dan vinden de kinderen je waarschijnlijk nog aardiger.
2. Ik wil sneller worden met lezen.	Ik ga elke dag 20 minuten lezen en ik laat mezelf meer horen in de klas. Mijn ouders letten op dat ik iedere dag 20 min. lees.	Ik ben iets meer gaan lezen, maar niet elke dag twintig minuten. Ik heb ongeveer zes keer in de week tien of vijftien minuten gelezen. Ik ben ook een beetje sneller gaan lezen. En ik had elke dag een hoofdstuk uit of soms zelfs twee. Het lezen is nu iets makkelijker dan eerst. Ik heb een boek uit en ben nu al begonnen aan het andere boek daarvan heb ik al 20 bladzijdes gelezen. Ik heb me ook wat vaker laten horen in de klas. Ik ben van een E naar een B score met technisch lezen gegaan en dat is super goed van mij. Omdat ik een B score heb gehaald hoef ik geen avi te lezen. Ik heb met de leerkracht gekeken naar de evaluatie. We hebben gekeken naar het nieuwe doel. Het nieuwe doel is werken aan spelling. Ik vind nu dat ik met spelling op een 6 zit en ik wil graag naar de 8. Ik heb nodig: 1: Veel oefenen thuis en op school. Drie keer thuis oefenen op de computer tien minuten. 2: Extra instructie. 3: Goede concentratie. 4: Ik wil ook nog steeds veel blijven lezen. Bewijzen in het portfolio kunnen zijn: 1: Een kort verslagje over hoe het gaat met spelling en lezen. 2: Boekverslagenverslagen. 3: Een bladzijde uit een werkboek van spelling die ik goed heb gemaakt. 4: Een dictee dat goed is gemaakt. 5: De weektaak.
3. Rekenen, Begrijpend lezen en de werkwoord spelling	De sommen beter begrijpen en anderen minder storen. Ik ga iedere dag 5-10	In deze periode ben ik beter geworden met rekenen dat is wel leuk. Ik heb de hoogste score! Helaas ben ik wel iets omlaag gegaan met spelling. Dat is wel jammer. Ik moet gewoon nog iets beter opletten. Ik ben met heel veel vakken

	min. Oefenen op online klas. Mama, de psycholoog en de leerkracht helpen mij door me te motiveren en als ik iets fout doe door het mij te vertellen.	vooruit gegaan op mijn rapport en dat is super leuk. Ik heb soms nog wel ruzie maar veel minder dan eerst en dat moet ook zo blijven. Er zijn nog steeds veel dingen die ik moeilijk vind zoals: spelling, begrijpend lezen en ik vind rekenen ook nog wel lastig. Maar ik let wel goed op en hopelijk snap ik later ook meer sommen. Ik ga zo door met goed opletten
4. Begrijpend lezen en spelling. Ik wil voor spelling een C-niveau halen. Ik vind dat ik nu met spelling rond een 5/6 zit en wil naar een 7/8. IK vind dat ik met begrijpend lezen op een 4/5 zit. Daar wil ik stijgen naar een 6.	Ik gebruik de categorieën kaart van José Schraven. en ik gebruik het stappenplan voor begrijpend lezen. Mijn ouders moeten mij motiveren om het ook echt te doen. Ik oefen 3 keer in de week spelling op de pc thuis. Ik werk in een klein groepje. Ik heb iets meer tijd nodig. Als ik mij niet goed kan concentreren ga ik op de gang werken. Bij begrijpend lezen ga ik samen met klasgenoten de betekenis van moeilijk woorden opzoeken.	Ik vind dat ik met spelling en begrijpend lezen vooruit ben gegaan. Ik haal ook betere punten. Ik ben erg trots op mezelf dat ik het heb gehaald. Maar ik moet nog wel een beetje aan mijn gedrag werken maar daar ben ik mee bezig. Nieuw doel: Ik wil graag rustiger worden, niet op alles reageren. en niet zo'n grote mond hebben. Hoe ga ik hier aan werken 1: Niet zoveel reageren op anderen. 2: Even tot tien tellen voor dat ik iets zeg wil 3: Niet altijd het laatste woord willen hebben Bewijs voor in het portfolio: 1: Werkbladen van spelling 2: Briefje van mama als bewijs 3: Een toets of werkblad dat goed is gemaakt 4: Een mindmap 5: Een weektaak
5. Hogere punten halen met rekenen.	Minder kletsen en mijn huiswerk maken. Ik moet	Mijn rapportcijfers zijn omhoog gegaan. Ik snap taal spelling beter. Met rekenen ben ik vooruit gegaan.

	eerder kiezen voor mijn huiswerk dan voor iets anders. Mijn ouders letten erop dat ik op tijd aan mijn huiswerk begin. Mijn leerkracht wijst mij erop als ik te veel klets.	Ik heb extra instructie gekregen van M. en H. daardoor heb ik betere resultaten gehaald. Ik ben meer gaan leren voor toetsen, daardoor heb ik ook betere resultaten behaald.
5. Werkwoord spelling verbeteren.	Mijn huiswerk maken en goed mijn best doen. Iedereen let erop dat ik mijn huiswerk maak. Ik laat me niet afleiden door alles wat er om mij heen gebeurt.	Ik zit met begrijpend lezen, spelling en rekenen in subgroep a. Ik heb dus hard gewerkt met alle vakken en bereikt wat ik wou bereiken.
6. Hogere resultaten voor taal, spelling en begrijpend lezen. Voor begrijpend lezen wil ik van een 6 naar een 7 gaan.	Een goede concentratie. Veel lezen (thuis en op school) Moeilijke woorden opzoeken in een woordenboek. Voor het lezen thuis ga ik soms even naar de bibliotheek om een leuk leesboek of een informatie boek te halen. De leerkracht helpt mij in de klas. Zij wijst mij op mijn POP.	Ik vind dat het wel goed gaat op school. Het gaat ook steeds beter met spelling en met José Schraven. Begrijpend lezen moet nog eigenlijk echt wat beter vind ik zelf maar ik doe mijn best ervoor. Nieuwe Doel: Beter scoren voor begrijpend lezen. Ik denk dat ik nu op een 6 zit maar ik wil zeker naar een 7. Ik heb daar voor nodig: 1: Een goede concentratie- veel lezen (thuis en op school). 2: Woorden opzoeken in een woordenboek. 3: Voor het lezen thuis ga ik soms even naar de bibliotheek om een leuk leesboek of een informatie boek te halen. Zo ga ik het bewijzen: 1: Ik maak een samenvatting van de boeken die ik heb gelezen. 2: Een kort verhaaltje schrijven over mijn

		concentratie in de klas. 3: De opdrachten (toetsen) van begrijpend lezen laten zien. 4: Ik schrijf de moeilijke woorden op en zoek de betekenis erbij.
7. Betere resultaten voor rekenen en begrijpend lezen.	Extra werk bij begrijpend lezen en voor het rekenen. Ik reken op het niveau van groep 7. Voldoende resultaat voor de minimumtoets rekenen en voor de bloktoetsen van begrijpend lezen. Voor iedere voldoende krijg ik een sticker. Voor rekenen schaal ze zich in op een 6. Voor begrijpend lezen schaal ze zichzelf in op een 4.	Voor rekenen schaalde ik mijzelf in op een 6 en nu op een 7. Ik vind dat ik nu op een 7 zit omdat ik het fijn vind dat ik extra hulp heb bij het rekenen en mag rekenen op het niveau van groep 7. Ik heb gemiddeld voldoende voor de bloktoetsen. Het cijferen, gaat goed en ook de staartdelingen. Begrijpend lezen is nog moeilijk. Ik ben een beetje vooruit gegaan, op een 5. Dat is nog niet voldoende. Nieuw doel: Het rekenen met procenten gaat nog erg moeizaam. Ik schaal mijzelf in op een 4 en ik wil stijgen naar een 5 / 6. Als bewijs maakt H. een verslagje over mijn vorderingen bij de procenten en dat doet ze in een portfolio. Ook stop ik het extra werk in het portfolio. Begrijpend lezen: Ik schaal mijzelf in op een 5 en wil stijgen naar een 6. Dat doe ik door wekelijks mee te doen met het preteaching groepje bij de IB-er. Daarnaast ga ik bij de begrijpend lezen lessen moeilijke woorden nog eens opzoeken. Als bewijsmateriaal doe ik in mijn portfolio de gemaakte en nagekeken begrijpend lezen lessen in de klas en ook de nagekeken en gemaakte bloktoetsen.
8. Ik wil een mooi verhaal schrijven en dat vertellen aan mijn leerkrachten.	Ik wil dat graag doen zonder hulp van mijn leerkrachten. Ik wil het gewoon zelf doen.	Mijn doel is gehaald. Ik heb zelfstandig verhalen en verslagen geschreven en daar ben ik trots op. Ik heb groep 6 gedoubleerd. Dat heeft mij goed gedaan. Mijn gedrag is verbeterd en ik ben gestegen van een 6 naar een 7,5. Ik ben niet meer zo snel afgeleid en laat me ook niet meer zo snel afleiden. Er is een groot verschil vind ik zelf. Nieuw doel: op niveau naar het Elzendaal College door op de weektaak te letten en alles op tijd af te hebben. Als bewijsmateriaal worden de weektaken afgetekend door de leerkrachten in het portfolio

		gedaan. Ik ga mijn succes vieren door iedereen te bedanken die mij heeft geholpen en met mij heeft gewerkt.
9. Ik wil beter worden in begrijpend lezen en ontleden.	in plaats van rekenen even ontleden met iemand uit de klas. Wand daar ben ik het best in vind ik. maandag of dinsdag of donderdag met een maatje uit de klas.	Met ontleden ben ik vooruitgegaan. Ik heb ook thuis wat meer geoefend. Ook ben ik vooruit gegaan met begrijpend lezen, het gaat wat gemakkelijker. Ik vind dat ik wel netter zou kunnen werken, daar ben ik niet zo tevreden over. Nieuwe doelen: De komende tijd wil ik nog beter blijven werken aan het ontleden en het begrijpend lezen. Ook wil ik wat meer gaan schrijven, zodat mijn handschrift netter wordt. Ik schrijf fijner met een vulpen. Ik vond een POP maken leerzaam, je gaat dan ook met iets aan de slag. Het doel is duidelijk.
10. Spelling en woordenschat verbeteren. Ik schaal mijzelf in op een 5 en hoop op een 6.		Ik heb meer tijd in spelling en woordenschat gestopt. Ik heb thuis om hulp gevraagd en die kreeg ik ook. Wanneer ik huiswerk had ging ik er ook echt voor zitten. Bij al mijn werk las ik eerst alles goed door en snapte ik het beter. Ik moet alleen niet twifelen om iets verkeerd te zeggen of te doen. Bloenen¹⁵ en spelling gingen beter. Niet twifelen en meer in het boekje werkwoordspelling werken. En de fouten die ik heb gemaakt verbeteren. Ik schaal mij zelf bij beide in op een 6. Ik had een voldoende voor werkwoordspelling en de woordenschat. De gewone spelling is nog onvoldoende. Ik heb mijn doel dus gehaald.
11. Ik wil mijn spelling verbeteren, ik wil in subgroep 1¹⁶ komen. Dus	Ik ga extra oefenen op de computer. Ik ga mijn huiswerk goed maken.	Ik vind dat het met spelling veel beter gaat want eerst had ik met CITO spelling een II en nu een I. Mijn doel is dus gehaald. Alleen ging het de laatste tijd met rekenen niet zo goed dus daar ga ik nog aan werken.

¹⁵ “BLOON is een methode-onafhankelijke manier van oefenen met spelling. BLOON = Bekijken Lezen Omdraaien Opschrijven Nakijken”. (<http://www.bloon-methode.nl/bloon1/R2index.html>)

¹⁶ Dit is de instructieonafhankelijke groep van het groepsplan.

van een 7 naar een 8.	Ik ga goed oefenen bij het 'bloonen'.	Nieuw doel: rekenen verbeteren. Van een 7 naar een 8. Door de stof die ik in de toetsen wat minder heb gemaakt extra te oefenen en als ik iets niet goed snap het meteen te vragen aan de juf of meester.
12. Beter scoren voor begrijpend lezen en rekenen.	Ik werk hard om alles te begrijpen. Ik wil voldoende voor de minimumtoetsen en de bloktoetsen halen. Ik ga meer lezen. Als ik iets niet snap vraag ik hulp aan mijn leerkrachten en een aantal kinderen in de klas	In het begin toen we alle afspraken hadden gemaakt ging het al eigenlijk wel goed. Ik vond het met rekenen ook vooral goed gaan. Want ik ben steeds meer vooruit gegaan. Thuis moest ik nog lees kilometers bij houden maar dat hield ik niet vol. Met rekenen moest de leerkracht mij betere uitleg geven, en dat heeft hij ook gedaan. Dat vind ik heel fijn want nu snap ik ook steeds meer. Met sommige vakken zoals met begrijpend lezen ging het al niet goed en gaat het nu nog steeds niet zo goed (vind ik). En met de eind CITO heb ik begrijpend lezen veel te snel gemaakt. Dus dat is niet zo handig. En ik hoop dat het zo goed blijft gaan, en dat ik zo vooruit blijf gaan, want dan komt alles helemaal goed. Ik heb niet veel aan de POP gesprekken gehad vind ik.
13. Vooruitgaan met alle taalvakken. Ik schaal mijzelf in op een 5.	Ik vraag hulp als het nodig is en ik maak mijn huiswerk. Ik ga elke dag een half uur lezen. Ik leer van mijn fouten door niet over te schrijven maar na te denken. De leerkrachten zullen mij hierbij helpen.	Ik zit nu op een 7 vind ik. Taal en spelling zijn vooruit gegaan. Dat kun je zien in de eindtoets van het CITO. Begrijpend lezen is nog onvoldoende. Nieuw doel: de teksten van begrijpend lezen beter begrijpen door met een maatje de teksten door te nemen. D. wordt haar maatje. Ook zal ik de leerkrachten om extra uitleg vragen. Ik zal de teksten rustig lezen en goed kijken wat er staat. Als bewijs stop ik de gemaakte wekelijkse lessen in mijn portfolio. De leerkracht heeft de tekst dan nagekeken. Ook de bloktoetsen gaan in het portfolio. Nu: begrijpend lezen zit ik op een 5 en ik wil stijgen naar een 6.
14. Vooruitgaan met breuken. Ik schaal mijzelf in op een 2 en ik wil stijgen naar een 7.	Ik ga de breuken gewoon goed oefenen. De leerkrachten geven mij extra uitleg.	Ik heb mijn doel gehaald en ik zit op een 7 omdat ik de bloktoetsen goed heb gemaakt en doordat ik een extra breukenboekje heeft doorgewerkt. Hier heb ik veel aan gehad. Nieuw doel: de weektaak afmaken. Hierdoor is er meer tijd voor leuke dingen. Als bewijsmateriaal zal ik de weektaak laten aftekenen door de leerkrachten en deze in mijn portfolio doen. Ik schaal mijzelf nu in op een 6. Bij het volgende evaluatiegesprek wil ik doorstijgen naar een 7.

		Volgend schooljaar wil ik zo goed presteren dat ik naar het VWO kan.
15. Beter worden in taal en spelling. Ik zit op een 5/6	Ik ga meer lezen. Ik ga de werkbladen goed maken en extra oefenen op de computer. De leerkrachten zorgen voor extra werk en extra uitleg.	Spelling is bereikt, met CITO van een III naar een I. Met taal gaat het langzamer, maar het gaat wel omhoog. Volgens de schaal 1 t/m 10 was het niveau in het begin van het schooljaar 5/6 en nu scoor ik een 7. Het werken lukte dit jaar beter. Ik snap alleen niet waarom de score voor begrijpend lezen zo laag is. Ik vind dat ik daar beter in ben dan dat de score aangeeft.

Voortgezet Onderwijs	Hoe	Evaluatie
1. MAVO	Meer op eigen werk letten. Beter opletten. De leerkracht legt goed uit. T en S leggen uit als ik iets niet snap. De leerkracht mag mij op mijn POP wijzen.	Ik ben heel veel vooruit gegaan. Met spelling had ik eerst nog wel moeite maar ik zit in de B groep dus dat gaat veel beter. Met rekenen zat ik eerst in de C groep en nu zit ik in de B groep. Mijn werkhouding gaat nog niet helemaal goed maar wel een stuk beter als in het begin. Ik wou heel graag mavo halen en bij het adviesgesprek had ik gemengde leerweg dus eigenlijk ook mavo. Ik was daar heel erg blij om. Ik heb vandaag de cito gekregen en mijn score is: 533 dus ik heb het erg goed gedaan en ik heb een mavo niveau. Mijn doel is gehaald. Nieuw doel: Betere resultaten met rekenen. Wat ga ik veranderen om te bewijzen dat ik mijn doel heb bereikt: 1: Een paar verhalen over hoe ik bijvoorbeeld deze week heb gewerkt. 2: Weektaak in mijn portfolio stoppen. 3: Toets boekje kopiëren. 4: Complimentjes verzamelen.
2. Ik wil graag naar de school Metameer. VMBO. En daar wil ik weer meer en nieuwe vrienden maken.	Ik ga gewoon heel goed mijn best doen en ik ga gewoon mezelf zijn en heel veel leuke en nieuwe vrienden maken. Ik moet eerlijk tegen mijn vrienden zijn en	Evaluatie Ik ga steeds meer vooruit met rekenen en ik snap het ook steeds beter. Ik probeer me ook steeds beter te concentreren en soms lukt het wel, maar soms lukt het weer niet. En ik krijg ook steeds meer vriendinnen. Maar de ene keer gaat het goed en dan zak ik weer terug in mijn oude gedrag en dan gaat het weer mis. Ik zelf vind dat ik steeds meer vooruit ga, maar ik heb nog niet helemaal mijn doel bereikt.

	mezelf zijn.	Ik ga proberen niet meer terug te zakken in mijn oude gedrag.
3. Elzendaal Boxmeer VMBO/ HAVO.	Meer vrienden op de hogere school en als ik de toets goed leer hogere scores. Meer oefenen met rekenen en spelling en soms taal. Mama en papa kunnen helpen en de leerkracht.	Ik vind dat het veel beter is gegaan met rekenen en vooral met het lezen. Maar soms blijft rekenen nog lastig. Maar vooral vind ik nieuwsbegrip nog moeilijk. Ik heb ook heel veel op de computer geoefend met rekenen en spelling en taal. Ik vind dat het ook veel beter gaat met spelling maar met taal moet ik nog meer oefenen. Maar als ik op de computer kan dan ga ik best veel taal doen maar het blijft moeilijk. De x sommen gaan ook veel beter. Maar ik moet gewoon blijven oefenen. Elzendaal Boxmeer is VMBO / HAVO. Dat was eigenlijk te hoog. Ik ga naar het Elzendaal in Gennep. Ik wil iets met dieren gaan doen.
4. HAVO	Mijn gedrag moet verbeteren en mijn cijfers moeten omhoog. Mijn ouders en mijn leerkracht moeten mij waarschuwen als het mis gaat.	De weken na dat ik POP had ingevuld ging het heel goed. Ik deed mijn best, was gemotiveerd minder kletsen toen ik in een nieuw groepje zat. Daarna ging het slechter. Ik werd opstandiger ik ging slordiger werken en was niet meer zo gemotiveerd. Ik ben met rekenen gezakt van a naar b. Vond ik jammer. Ik had de cito toets goed gemaakt voor mijn gevoel, maar aardrijkskunde en geschiedenis ging wat minder omdat ik me die dingen niet meer wist. Tijdens het advies gesprek heeft de leerkracht gezegd dat ik minder gemotiveerd ben en alles slordig maak. Ik heb wel havo als advies dus het doel dat ik wilde halen is bereikt.
5. HAVO	Ik ga proberen goed mijn best te blijven doen en HAVO proberen te halen.	Ik heb goed me best gedaan sinds ik pop heb ingevuld. Ik heb ook goed aan mijn doelen gewerkt, (werkwoord spelling omhoog krijgen). De laatste twee weken gaat het toch iets slechter. Ik ga toch weer proberen beter me best te doen, en dan weer net zo goed als eerst te zijn. Ik heb een HAVO / VWO advies gekregen dus ik heb mijn doel gehaald.
7. MAVO	Ik ga me goed concentreren en goed opletten. Ik ga hogere scores halen voor spelling en taal. De leerkracht helpt mij als ik iets moeilijk	Ik had als doel om bij de cito mavo advies te halen. Dat is heel goed gelukt. Ik had een cito score van 538. Dus dat doel is behaald.

	vindt. Mijn vrienden wijzen mij erop als ik niet goed op let.	
9. HAVO/ VWO T.T.O ¹⁷	Ik wil een goede CITO score halen. Meedoen aan Papillon. Ik wil gewoon overal een goede score halen zodat ik een goed advies krijg. Mijn leerkrachten mijn ouders en mijn eigen wil helpen mij hierbij.	Mijn doel is gehaald. Ik ga starten op de school van mijn keuze.
10. MAVO / HAVO bij Elzendaal Boxmeer of het Merlet in Cuijk.	Ik wil gewoon een goede CITO score halen. Ik ga dus goed opletten en mijn werkhouding verbeteren. Ik moet ook leren om vaker uitleg te vragen. Mijn leerkrachten geven mij uitleg als ik het vraag.	Ik heb als doel gesteld om een MAVO / HAVO advies te krijgen. Dat is gelukt. De CITO toets is goed gemaakt en daar is hij erg trots op. Het doel is gehaald doordat hij goed heeft opgelet en een betere werkhouding liet zien. Ik ben is er trots op dat ik bij studievastigheden en rekenen maar weinig fouten heb gemaakt. Dat is erg knap. Hij weet dat zijn zwakke kant taal /spelling is. De leerkrachten twijfelen nog over MAVO / HAVO. Ik wil dit niet. Ik wil mijn doel halen. Nu zit ik op een 7, ik wil toe naar een 8 door: Goed te leren en goed zijn huiswerk te maken Nieuw doel: – Ik ga naar Elzendaal Boxmeer. – Dat ga ik bereiken door van een 7 naar een 8 te gaan voor mijn werkhouding. – Ik let hiervoor goed op en ik maak mijn huiswerk. – Als bewijsmateriaal vraag ik aan mijn leerkrachten om een klein verslag te maken over hoe het gaat. Dat doe ik in mijn portfolio. – Als bewijsmateriaal doe ik ook mijn huiswerk in mijn portfolio. Dan kun je zien dat ik ook echt mijn huiswerk maak.

¹⁷ Tweektalig onderwijs

11. MAVO	Hiervoor moet ik beter worden in taal en spelling. Ik zit op een 6. Ik ga veel leeskilometers halen en goede dictees maken. Ik vraag aan mijn leerkrachten hoe het nou precies met spelling zit. De leerkrachten houden mijn leeskilometers bij	Ik heb mijn doel van het 600 kilometer lezen gehaald ik krijg een lolly en een stikker vel maar ik heb nog niet alle lessen van spelling af dus ik mag niet 10 minuten op de computer. Ik vind het een goed idee een dergelijke POP want je hebt een doel en als je dat doel hebt gehaald dan krijg je een beloning. Ik heb niet alle lessen van spelling af omdat ik spelling niet zo leuk van en dan word ik snel afgeleid. Ik moet gewoon beter concentreren. Volgend schooljaar gaat hij naar Metameer Boxmeer, VMBO TG. Dat doel is dus gehaald. Ik ben tevreden over dit schooljaar. Ik ben goed vooruit gegaan. Met rekenen is hij met de CITO van een II naar een I gestegen. Het doel van zijn POP heb ik deels gehaald. Met lezen gaat het goed, dat doel is gehaald, maar met spelling had ik niet altijd alle werkbladen af. Dat komt omdat ik spelling niet zo leuk vind en daardoor bij dat werk sneller ben afgeleid. Met de dictees gaat het verder wel prima. Hij vindt dat hij begin van dit schooljaar met spelling op de schaal van 1 t/m 10 op een 6 zat, nu is dat een 7. Nieuw doel: Ik wil met spelling nog meer mijn best gaan doen om alles af te krijgen en goed na te kijken. Ook ga ik mijn best doen om netter te werken. Als ik dat haal dan vind ik dat ik mijzelf een 8 kan geven. Hoe? Een aftekenlijstje bijhouden, zodat ik per blok de lessen kan aftekenen die af en nagekeken zijn. Dit lijstje bewaard in mijn portfolio. De nette bladzijden worden gekopieerd en in zijn portfolio gedaan. Na ieder blok samen met de juf/meester evalueren en als hij tevreden is mag hij alsnog die 10 min computeren.

Bijlage 8 Uitwerking van de enquête

Gebruik van het portfolio					
1. Het aantal keren dat ik aan mijn portfolio heb gewerkt is:	0	0-3 18	0-6 5	>6	
2. Ik heb een POP in mijn portfolio.	Ja 23	nee			
3. Ik schrijf verslagen over het bereiken van mijn doel in mijn portfolio.	Nooit 6	Soms 14	Regelmatig 3	vaak	
4. Ik verzamel materiaal voor mijn portfolio.	Nooit 5	Soms 14	Regelmatig 3	Vaak 1	
5. Ik kan zelf bepalen wie er in mijn portfolio kijkt.	Ja 21	Nee 2			
Instructie					
6. Het is voor mij duidelijk waarom ik werk aan een portfolio.	helemaal onjuist-	Onjuist 2	Juist 12	Helemaal juist 9	
7. Het is voor mij duidelijk wat ik met een portfolio kan.	helemaal onjuist-	Onjuist 2	Juist 14	Helemaal juist 7	
Gesprekken					
8. Het aantal, dat ik tot nu toe gehad is:	0	1 2	2 11	3 7	>3 1
9. Dit aantal gesprekken vind ik voldoende	Ze​er mee oneens	Mee oneens 1	Mee eens 15	Ze​er mee eens 6	
10. Ik ben tevreden over de begeleiding in de klas	Ze​er mee oneens	Mee oneens 2	Mee eens 18	Ze​er mee eens 3	

11. Ik vind dat ik zelf verantwoordelijk ben.	Zeer mee oneens	Mee oneens	Mee eens 20	Zeer mee eens 3
Voor mijn portfolio:				
12. Mijn leerkracht helpt mij bij het schrijven van verslagen voor mijn portfolio	Nooit 5	Soms 18	Regelmatig	Vaak
13. Mijn leerkracht helpt mij bij het verzamelen van materiaal voor mijn portfolio	Nooit 8	Soms 13	Regelmatig 2	Vaak
14. Mijn leerkracht helpt mij bij het plannen van mijn persoonlijke ontwikkeling	Nooit 3	Soms 10	Regelmatig 7	Vaak 2
Het portfolio en klasgenoten				
15. Ik heb wel eens het portfolio van een klasgenoot bekeken.	Nooit 20	Soms 3	Regelmatig	Vaak
16. In gesprek met klasgenoten is het portfolio onderwerp van gesprek.	Nooit 18	Soms 4	Regelmatig 1	Vaak
Motivatie				
17. Ik houd mijn portfolio bij omdat mijn leerkracht mij daarvoor motiveert	Helemaal onjuist 2	Onjuist 12	Juist 9	Helemaal juist
18. Ik houd mijn portfolio bij omdat ik het zelf zinvol vind voor mijn leerdoelen	Helemaal onjuist	Onjuist 5	Juist 16	Helemaal juist 2
19. Ik houd mijn portfolio bij omdat het handig is voor de	Helemaal onjuist	Onjuist 5	Juist 18	Helemaal juist

toekomst				1
----------	--	--	--	---

20. Heb je nog vragen of opmerkingen over het portfolio?

- Nee: 18 keer
- Ik vind het een leuk en handig middel bij het halen van mijn doelen
- Gaat dit ook mee naar de middelbare school?
- Ik werk er bijna nooit aan.
- Ik wil het portfolio vaker bijhouden
- Nee

21. Het goede van de gesprekken met mijn leerkracht vind ik...

- De gesprekken werken motiverend: 9 keer
- Dat je zelf je doelen mag bepalen: 5 keer
- Ik vind het fijn om met mijn leerkracht te praten: 6 keer
- Dat het gesprek zeer uitgebreid is en dat de leerkracht je helpt te denken aan je doel.
- Dat ik beter mijn best doe omdat de leerkrachten mij zelfvertrouwen geven en ik krijg zelfvertrouwen als iemand mij een compliment geeft. Dat doen mijn ouders ook vaak en daar ben ik blij mee!
- Weet ik niet.

22. Als je één werkje uit je portfolio zou mogen kiezen waar je het meest trots op bent, welke is dat dan?

- Mijn POP: 3 keer
- Mijn rekenwerk: 6 keer
- Mijn spellingwerk: 4
- Taalwerk: 2 keer
- Weektaak: 3
- Mijn Nieuwsbegrip toets: 1 keer
- Engels: 1 keer

23. Wat vind je van het POP formulier dat je hebt ingevuld?

- Leuk en mooi: 1 keer
- Goed: 11 keer
- Duidelijk: 4
- Ik heb er veel van geleerd over mijzelf: 4 keer
- Ik vind het goed dat ik het heb ingevuld en ik ga het niet veranderen.
- Ik vind het wel goed want dan kun je doelen stellen en ernaar toe werken.
- Weet ik niet.
- Saai

Bijlage 9 Uitwerking individueel semigestructureerd interview met de leerkrachten van groep 8

Wat is voor jou een handelingsgerichte houding?			
Leerkracht 1	Leerkracht 2	Leerkracht 3	IB'er
Bij een handelingsgerichte houding heb je helder wat de doelen van de kinderen zijn. Je weet wat hun sterktes en zwaktes zijn. Je handelt proactief en zorgt ervoor dat de kinderen op tijd aan je instructietafel zitten. Er is instructie op drie niveaus. De basisgroep vind ik wat moeilijker om te volgen. Er slipt wel eens een kind door heen en dan zie je bij een toets dat ze onvoldoende hebben gescoord.	Een handelingsgerichte houding betekent voor mij dat je inspeelt op de niveaus van de kinderen, dat je werkt met groepsplannen. Je verzorgt een gedifferentieerde instructie. Er is ruimte voor zelfstandig werken en de kinderen zijn zelf verantwoordelijk.	Bij een handelingsgerichte houding kijk je naar kinderen en naar hun onderwijsbehoeften. Werken met gecombineerde groepen. Handelen naar hun onderwijsbehoeften en de afspraken die hierbij zijn gemaakt. Instructie geven naar behoefte en op niveau.	Instructie naar behoefte. Rekening houden met onderwijsbehoeften. Werken met groepsplannen. Doelen zijn helder. Proactief.

Wat leveren de toekomstgerichte gesprekken voor jou op?			
Sommige uitspraken van de kinderen zijn verrassend, anders dan dat ik had gedacht. Het blijkt dat ik een aantal kinderen verkeerd heb beoordeeld. Je moet dus goed naar kinderen luisteren. De kinderen zijn goed betrokken bij hun doel en ze zijn meer bij de les.	Ik weet nu hoe de kinderen zichzelf zien. De relatie met de kinderen verbetert. Je begrijpt elkaar beter. Het is voor de kinderen en mijzelf duidelijk waar eraan gewerkt moet worden. De doelen zijn helder voor mij en de kinderen.	Inzicht in hoe de kinderen denken, waar ze mee bezig zijn en wat ze willen leren. Gesprekken met kinderen zijn voor mij de basis van het onderwijs. Gesprekken hoeven niet alleen gerelateerd te zijn aan de leervakken. Ook een disciplinair gesprek kan een goed gesprek zijn.	Ik weet nu wat de kinderen willen leren, hoe ze willen leren en ik krijg inzicht in hun sterke en zwakke kanten. De kinderen zijn open en vertellen veel over zichzelf. Ze komen vaak met hele praktische oplossingen.
Hoe zet je de gesprekken van de kinderen in bij het handelingsgericht werken in je groep?			
Ik houd er rekening mee in het groepsplan. Er ontstaat een lijst van waar de leerkracht allemaal aan moet denken zoals leeskilometers maken, tips voor thuis werken en voor welke beloning de kinderen werken.	Ik heb zelf meer inzicht gekregen in hoe ik de kinderen moet begeleiden. Het valt me op dat veel kinderen ook als doel een bepaald niveau in het voortgezet onderwijs kiezen en ook veel doelen die te maken hebben met de	Ik spreek de kinderen aan op hun afspraken. Ik vond soms dat er te veel ruimte zit tussen het maken van de afspraken.	Ik heb met de kinderen afspraken gemaakt over hoe ze hun doelen willen bereiken en hoe ze het portfolio daarbij kunnen inzetten. Ik heb afspraken gemaakt over wanneer we gaan evalueren. Ik heb niet alleen gesprekken met kinderen van groep 8 maar met alle kinderen van de school als dat nodig is.

Een volgende keer zou ik deze lijst in de klas hangen zodat ik weet waar ik overal aan moet denken. De gesprekken zorgen ervoor dat ik weet hoe ik de kinderen moet begeleiden.	sociaal-emotionele ontwikkeling.		Ik maak een verslag en bespreek de gesprekken met de betreffende leerkrachten. De gemaakte afspraken worden verwerkt in een HGPD of in een groepsplan.
Hoe zet je de gesprekken in bij het beschrijven van de onderwijsbehoeften van de kinderen in het groepsplan?			
Ik weet nu wat de kinderen nodig hebben en wat hun sterktes en zwaktes zijn. Ik weet wat ze nodig hebben dus heeft mij geholpen om hun onderwijsbehoeften beter te beschrijven. Met het portfolio heb ik niet zoveel gewerkt.	Ik heb ze verwerkt in het in het beschrijven van de onderwijsbehoeften in het groepsplan. Het was de eerste keer en ik denk dat ik er nog meer uit kan halen. Ook het portfolio moet een meer prominente plaats innemen. Ik vind dat ik ook nog meer kan leren over hoe ik gesprekken moet voeren.	Ik heb een aantal gesprekken gebruikt voor het beschrijven van onderwijsbehoeften en een aantal niet. Wisselend gebruikt.	Ik sta niet voor de groep maar ik gebruik de gesprekken voor de HGPD's en het invullen en evalueren van de ontwikkelingsperspectieven. Ik bespreek de resultaten van de gesprekken met de leerkrachten en deze verwerken dat weer in hun groepsplannen bij het beschrijven van onderwijsbehoeften.
Hoe heb je de gesprekken georganiseerd in de klas? Hoe heb je tijd vrij gemaakt en komen alle kinderen voldoende aan bod?			

Ik vind dat nog niet iedereen voldoende aan bod komt. Het moment kiezen vind ik nog lastig.	Het organiseren is best moeilijk. Er bleven wel eens afspraken in het midden hangen. Het valt tegen om het tussen door te doen. De rest van de klas moet rustig aan het werk blijven Een één op één gesprek is noodzakelijk omdat kinderen dan meer vrijuit praten. Niet iedereen komt voldoende aan bod.	Ik voer veel gesprekken met kinderen, niet alleen POP gesprekken dus. Ik kies een rustig moment uit en vraag dan een kind om even bij me te komen. Ik vind dat alle kinderen voldoende aan bod komen.	Ik maakte een lijst waarop de kinderen konden zien wanneer ze aan de beurt waren. Verder was er altijd ruimte voor een gesprek als dat nodig was.
Wat is jouw indruk over het beschrijven van de doelen door de kinderen? Kunnen ze dat? Hebben ze hier begeleiding bij nodig?			
De kinderen hebben hier begeleiding bij nodig. Ze kunnen goed hun sterke en zwakke kanten benoemen maar om dit om te zetten in een SMART geformuleerd doel is voor de kinderen nog moeilijk. Het evalueren gaat beter dan dat ik had	De begeleiding is in het begin zeker nog nodig. De kinderen zijn in het begin best onzeker en moeten nog wennen aan de POP gesprekken. Ze vinden het moeilijk om een doel onder woorden te brengen. Zelf vind ik het SMART formuleren nog lastig. De	De kinderen hebben hier in het begin begeleiding bij nodig. De leerkracht moet dan wel gerichte open vragen stellen. Volgend schooljaar willen we niet meer een plastic mapje voor het portfolio maar een map die de kinderen zelf maken en die mappen komen	In het begin hebben kinderen begeleiding nodig. Mij valt op dat schaalvragen heel verhelderend zijn voor kinderen en helpen bij het inschatten van de beginsituatie. Waar sta je en waar wil je naar toe? De doelen helder beschrijven / benoemen. Je moet de kinderen de ruimte geven om oplossingen te bedenken.

verwacht.	tweede keer ging het een stuk beter. Ik zou het POP wat eenvoudiger maken. Ik wil ook nog meer weten over vragen die ik kan stellen. Ik vind dat ik meer had moeten stimuleren om het portfolio erbij te betrekken.	aan een rek in de klas te hangen. Je hebt er dan een goed zicht op als de kinderen er iets in doen. De leerkracht kan dan meteen een gesprekje aanknopen over waarom ze iets in hun portfolio hebben gedaan. Als er oudergesprekken zijn dan kun je dit aan de ouders laten zien. Dat is veel betekenisvoller dan een paar schriften uit een laatje te halen en dat aan de ouders te laten zien.	Ook bij de evaluatie kun je gerichte vragen stellen en het portfolio is hierbij een handig hulpmiddel.
Wat betekenen de gesprekken voor de relatie met de kinderen?			
De relatie met de kinderen verbetert. Ze krijgen echt alleen de aandacht van de leerkracht. Er ontstaat meer openheid.	Je begrijpt de kinderen beter. De kinderen tonen meer respect. Ze vertellen meer, het vertrouwen wordt groter.	Voor een goede relatie met de kinderen zijn gesprekken gewoon noodzakelijk. Alleen dan kun je een goede relatie met kinderen opbouwen.	Mijn ervaring is dat gesprekken met kinderen de relatie verbeteren. Ik heb nog nooit negatieve ervaringen gehad. Kinderen geven aan een gesprek fijn te vinden en ze vertellen over allerlei zaken. Er is vertrouwen over en weer.

